

Nr. 46
(352)

22

13-19 noiembrie 1996

ȘANSA UNEI GUVERNĂRI STABILE

SUPLIMENT GRATUIT
CORNELIU COPOSU

Alături de
**EMIL
CONSTANTINESCU**

Ion Vianu
Sorin Alexandrescu
H.-R. Patapievici

Mihai Șora
la 80 de ani

În numărul din 15 august 1996 al ziarului francez *Le Monde* a apărut articolul „Bucureștiul supraréalist”, sub semnătura lui Jean-Pierre Péroncel-Hugoz. Am primit la redacție o copie a acestui articol, însoțită de o scrisoare de protest față de criticile la adresa României pe care le conținea. Scrisoarea este semnată de Robert Paton, cititor al ziarului *Le Monde* și bun cunoscător al României. Publicăm în continuare articolul din *Le Monde* și scrisoarea lui Robert Paton.

OANA ARMEANU

Bucureștiul supraréalist

Între sechelele epocii Ceaușescu, publicitatea violentă, excentricitățile noilor îmbogățiți și cazinourile mafioate, capitala română este un adevărat coșmar.

În materie de iluminat public, Bucureștiul se află încă în socialism, deși noaptea sa neagră este spartă ici și colo de luminile violente ale numeroaselor cazinouri, unde românii sărmani își joacă banii pe care nu-i au. Ei îi blestemă în acest timp pe noii îmbogățiți – în general aceiași din perioada Ceaușescu, transformați în ultraliberali –, care își riscă banii în cazinouri veritabile în străinătate. Prăbușirea unui joc speculativ, ce purta numele înșelător de Caritas, a distrus economiile modeste ale multor români. Peste 100.000 dintre aceștia au depus plângere împotriva promotorului acestei loterii măsluite, care, în ciuda protestului victimelor, a fost eliberat.

În 1946, în momentul în care România cădea în noaptea comunistă, părintele supraréalismului, André Breton, proclama Bucureștiul capitala acestei mișcări literare, pe atunci epuizată. A urmat ceasul supraréalismului politic, dus la paroxism în anii '70-'80 de Conducător și de Conducătoare. Acest supraréalism părea șters pentru totdeauna de zilele înșingerate ale lui decembrie '89. Șapte ani mai târziu, el se regăsește încă proaspăt, dar mai puțin strălucitor, pentru că trecerea nomenclaturii collectiviste cu arme, bagaje și metode în capitalism s-a făcut încet și cu discreție.

În schimb, supraréalismul continuă să apară în viața de zi cu zi: aceste capitale care se zbate în mizerie și nevoi (restul țării pare mai puțin atins de nenorocire) tocmai i s-a anunțat, în aplauzele izolate ale unor îndepărtate organisme financiare internaționale, că prețul pînii va crește cu 52%, electricitatea cu 58%, fără a mai vorbi de metrou, tren, benzină...

Ca pentru a împlini demoralizarea bucureștenilor, popularul antrenor al Naționalei României, Anghel Iordănescu, a denunțat trucarea unor meciuri de fotbal.

Pe fondul acestei sărăcii proliferază diversele mafii locale, ce au un aspect asemănător Mafiei autentice, importată din Occident odată cu tot felul de nimicuri inutile, pe care o publicitate nemiloasă le impune unor oameni cu buzunarele goale. În plin centrul Bucureștiului, cafeneaua instalată pe terasa Cercului Militar este decorată cu zeci de panouri identice, care laudă pînă la dezugul aceeași marcă de țigări anglo-saxone, de altfel fabricate local, ceea ce însă reclama evită cu grijă să pomenească.

Un român din trei este considerat „mare fumător”, într-o anchetă a academicianului Vladimir Trebici, ridiculizat de atunci de către producătorii de tutun. Guvernul, în general fără reacție în astfel de împrejurări, a crezut că trebuie să ia atitudine printr-un decret ce instituie o amendă pentru copiii care fumează în clasă. Copii care sînt din ce în ce mai puțin numeroși, pentru că România, forțată să procezeze sub Ceaușescu, se răzbind fabricînd de cinci ani mai multe sicrie decît leagăne. Populația României (23 milioane, dintre care 2 milioane în București) descrește cu aproximativ 75.000 de persoane pe an.

Numai țiganii sînt prolifici. Potrivit cifrelor oficiale, doar 500.000, ei spun că ar fi în jur de 2 milioane. Nu locuiesc cu toții în căruțe cu coviltir, cu două etaje, cu înfățișare merovingiană. Fane Spoitoru, reputat a fi cel mai reductibil mafiot țigan, a închiriat Casa Poporului (palat de două ori mai mare decît Luvrul), construită de Ceaușescu, pentru a sărbători acolo botezul fiului său. Vedetele marii petreceri au fost Nicu Ceaușescu, proaspăt ieșit din închisoare, și Adrian Păunescu, poetul de casă al familiei Ceaușescu.

Un congres de vampirologie

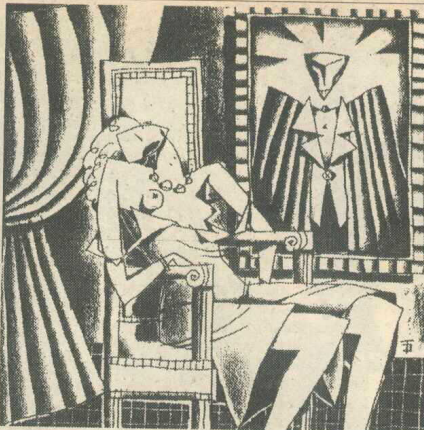
Un alt țigan bogat, Iulian I-ul, autoproclamat „împărat al țiganilor”, privește cu nostalgie programul unuia dintre predecesorii săi, Mihai al II-lea Kouik, care în 1930 a cerut să fie lăsat să formeze în India un „centru național țigănesc”. Pentru moment, Iulian s-a mulțumit să construiască, pe o suprafață de 6.000 m², o copie după Taj Mahal. Împăratul constructor are un rival, pe Cioabă, și el autoproclamat suveran al țiganilor, cu titlul, mai modest, de rege. Cioabă s-a hotărît să facă o călătorie la Delhi, înfuriat fiind de proiectul lui Iulian, pentru că Taj este un monument ridicat de Islamul de care strămoșii lor au fugit pînă în Europa Centrală, unde au devenit creștini – și, ca o ironie a istoriei, citeodată și musulmani, ca în Bulgaria.

Biserica Ortodoxă, sub oblăduirea incomodă a patriarhului Teoctist, reabilitat în ciuda compromisurilor făcute cu comuniștii și devenit, zice-se, parti-

Turism: România este considerată o țară ieftină. Este o pură iluzie, de vreme ce apariția unui occidental face ca prețurile să crească de 4-5 ori față de tariful normal. Autoritățile condamnă această jecmăneală, dar nu fac nimic. Ne putem imagina ce proteste ar fi dacă românii mai înstăriți care ar vizita Franța ar fi nevoiți să plătească tarife superioare celor pentru francezi. Țara merită vizitată, dar trebuie să mergi în caravană auto și să te aprovizionezi de la piețele țărănești.

Lecturi: *București* (ed. Plon) de Paul Morand, apărută în 1935 și reeditată în 1990; *Minunatele amintiri ale unui ambasador al golaniilor* (ed. Balland) de Alexandru Paleologu; *Sfîrșitul lui Ceaușescu. Istoria unei revoluții* (ed. L'Harmattan) de Jean-Marie Le Breton, diplomat francez care a asistat la evenimentele din 1989; pentru informații economice: *România contemporană*, lucrare colectivă (ed. L'Harmattan).

Contacte: Asociația franceză pentru studierea Europei de Sud-Est, prezidată de Jean-Marie Le Breton, pune în legătură autori și universitari francezi și români. Adresa: 2, rue Emile-Faguet, 75014 Paris, tel.: 45-39-64-73.

Desen al lui Thierry D'Alby ce a însoțit articolul din *Le Monde*

zan al unei democrații intronate în stil spaniol, n-a protestat cînd România a găzduit un congres mondial de vampirologie. Este adevărat că Dracula – Vlad Tepeș, care aplica dușmanilor săi turci „un supliciu inventat de ei înșiși” – este la modă. Un săptămînal îi poartă numele, i s-a ridicat o statuie și vizitatorii urcă în pelerinaj pînă în birlogul său, conduși de un ghid numit Draculina. Trăiască vampiromania!

Legalizarea homosexualității a stîrnit în schimb mînia Bisericii. Martorii lui Iehova, în ciuda – sau poate chiar din cauza – unei intervenții întempestive făcute Hillary Clinton, au fost mai puțin norocoși decît vampirofilii, deoarece reuniunea lor internațională, programată în iulie la București, a trebuit să fie anulată din cauza manifestărilor ortodoxilor împotriva acestei „secte satanice și criminale”.

Ce e de făcut? Să părăsim această capitală dezorientată, scoasă la meaz, prinsă în grave probleme sociale și politice, dar preocupată de frivolități? Să străbatem Valahia pentru a merge să ne răcorim

trupul și sufletul în Dunăre? Dar, vai!, un recent raport parlamentar face să ți se strîngă inima aproape de soarta fluviului albastru și a deltei sale: 500.000 t de azot, 50.000 t de petrol, 40.000 t de fosfat, 4.500 t de plumb, 60 t de mercur sint cărate anual de apă împreună cu alte mizerii.

Acesta este coșmarul român. În comparație cu Bucureștiul, celelalte capitale ale Europei dundărele scăpate din colectivism, pe care le-am vizitat anterior – Bratislava, Belgrad, Sofia –, în ciuda haosului și a lipsurilor, nu dau aceeași impresie de profund supraréalism ca orașul lui Ionescu, Eliade și Cioran. Cele patru orașe nu fac decît să transpună în grade diferite aceeași constatare a populației: capitalismul nu este un remediu miraculos pentru rănile comunismului.

JEAN-PIERRE PÉRONCEL-HUGOZ
Le Monde, 15 august 1996

Supraréalistul Péroncel

– Scrisoare către André Laurens,
ziarul *Le Monde* –

„Bucureștiul supraréalist”, articol pe care l-ați publicat în numărul din 15 august 1996, mi se pare că păcătuiește mult și împotriva sufletului, și împotriva spiritului.

A-ți permite ca, pentru câteva greșeli de ortografie, să-ți bați joc de oameni care, trecînd prin încercările pe care le știm, fac eforturi pentru a menține folosierea limbii franceze este semnul unei lipse evidente de sensibilitate și de simț al realităților. Ca și cum deținătorii unei diplome de învățămînt secundar, ba chiar superior francez, ar scrie la perfecție...

A nu vedea în București toată frumusețea pe care o conține e o dovadă de *parti-pris* și răutate. Nu neg că palatul lui Ceaușescu ar fi monstruos; nu pretind că țiganii sînt cei mai cinștiți dintre oameni, dar știu că ar fi mai constructiv să vorbim și despre bulevardele frumoase, cu flori și copaci, despre casele cochete care sînt, fiecare dintre ele, mici capodopere, despre parcuri și muzee, între care Muzeul Țăranului Român a fost premiat anul acesta de UNESCO, sau despre cel de la Cotroceni, cel al Prințului Cantacuzino sau cel al Reginei Maria.

În loc să scoatem la lumină ticăloși pe care orice țară îi are, ar fi de preferat să amintim eforturile întreprinzătorilor care creează, pe cont propriu, întreprinderi dinamice, în pofida piedicilor pe care administrația română, copiind-o pe a noastră, le ridică în calea lor.

Ar trebui să spunem, de asemenea, un cuvînt despre acei români de toate vîrstele care cunosc istoria Franței mai bine decît oricine și care vorbesc cu dragoste despre străzile din Paris, unde ei n-au fost niciodată, dar despre care știu totul.

În fond, mai degrabă decît să ne complacem descriind ceea ce nu merge, mai degrabă decît să ne alăturăm vocile celor ale ziariștilor care nu vorbesc despre România decît pentru a evoca cu o plăcere morbidă orfelinatele, ar trebui să consacram aceste țări articole pozitive, care să sublinieze că o Franță dinamică ar putea găsi acolo un loc de primire cu mari posibilități economice și culturale.

Director comercial
ROBERT PATON
Paris, 5 octombrie 1996

Din numerele viitoare

- Șerban Foață: „Breviar de imagologie”
- H.-R. Patapievic: o carte despre „Rugul aprins”
- George Soros: „Poate Europa să avanseze”
- Christoph Bertram: „Despre integrarea euro-atlantică”
- Daniel Dăianu: „Mersul transformării”
- Adrian Cioroianu: „Istoria ARLUS”
- Supliment gratuit: „Forumul culturii”
- Gabriela Adameșteanu: „Festivalul de la Die”
- Erwin Kessler: „Un pictor de altădată”

ION VIANU

Divina surpriză

Așadar, Convenția Democrată Română și, mai ales, principala ei componentă – Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat – au câștigat alegerile legislative! Chiar dacă dobândirea unei majorități de guvernare impune o alianță cu Uniunea Social-Democrată, nu putem să scăpăm din vedere aspectul simbolic al acestui succes electoral.

Nu putem să ometem a aminti, azi, că PNȚCD a mai câștigat o dată alegerile. Era exact acum cincizeci de ani, în noiembrie 1946. Românii, alergici la pecinginea comunistă, votaseră atunci masiv pentru partidul lui Maniu și Mihalache, pentru partidele istorice. Dar printr-o falsificare gigantică, a cărei tehnică singuri o stăpneau marii specialiști ai imposturii cu delegație de la Comintern, rezultatele au fost inversate; țărăniștii, liberalii au putut prezenta o delegație minimă în Parlament, înainte ca, în anul următor, presiunea sovietică să facă să dispară și aparența de democrație, oamenii politici „burhezi” să intre, pentru ani lungi și cumpliti, în temniți, iar țara să se infunde în dictatură pentru mai bine de patruzeci de ani.

Cine ar fi putut să creadă atunci, fără să fie bănuț de nebunie, că acest partid ar mai fi putut nemite să renască dar chiar să fie capabil să câștige din nou alegerile și să ia într-o zi puterea?

Cine ar fi putut să creadă că poporul român, care, după 1989, părăsise o clipă sedus – așa cum fusese mai înainte paralizat – de puternicul vrăjitor comunist, avea să scuture mrejele fatale hipnoze?

Epopeea celor citiva îndeajuns de nebuni să nu piardă speranța, și mai nebuni să încerce a o transforma în faptă, trebuie să dea de gândit. Nu totdeauna – dar semnificativ – așa-zii nebuni sînt cei care văd mai mult decît umbra lăsată de piciorul lor, care fuge. Este ceva sublim în această împlinire peste o jumătate de veac de martiriu, ceva care ride de oportunități și de socoteli pe termen scurt. O pagină de glorie, o lecție de istorie, pentru amici și inamici.

...Și o lecție de demnitate pentru acest popor căruia i se oferă tardiva, dar meritata satisfacție de a constata că politica României, cel puțin în anumite momente, nu se face la Moscova – și nici măcar la Washington sau la Paris. Dacă fr fi cu puțință ca românii să nu uite această lecție: că țaria de caracter este răsplătită, că „vremea consulilor” are un termen și limite.

Toți cei care au crezut, toți care s-au împotrivit, cu vorba sau cu fapta, de aproape sau de departe, oricît de utopică ar fi părut credința lor, oricît de deșartă rezistența, găsesc în aceste evenimente un prilej de satisfacție și

de mîndrie. Ele sînt, în același timp, o crudă ironie pentru toți cei care au practicat, pînă de curînd, negativismele, blazarea și – cei mai vinovați dintre ei – lașitatea.

Orice medalie are și reversul ei. Ocaziile pierdute prin vitregia timpurilor pot fi recuperate prin singe și răbdare. Martiriul este, prin definiție, durere, dar închide în el noblețe. De data asta însă partida cîștigătoare trebuie să facă față unei sfidări mult mai grele: succesul. Am avut ocazia să scriu despre asta: opoziția democrată nu preia puterea în condiții normale. Țara este nu numai ruinată, dar și supusă unui proces de corupere în adîncime care, azi, este în stare să-i aducă mai multe ponoase decît i-au adus cinci decenii de dictatură comunistă. Sîntem prada unei mafii internaționale cu largi ramificații care a prins rădăcini adînci pe solul nostru – și asta grație complicităților sumbre cu regimul care se pregătește să părăsească scena. Din această pricină, guvernul care va fi instalat foarte curînd are ca prioritate nu numai reforma economică, ci și, mai ales, să facă să funcționeze instituțiile statului – și, dintre ele, în primul rînd justiția. Dacă nu va fi pusă cu botul pe labe Mafia, atunci toate tentativele de reformă se vor întoarce împotriva cetățenilor acestei țări, făcînd să prospere aceiași și aceiași profitori, împingînd spre mizerie pe cei ce au sperat o clipă, în 3 noiembrie. Ne vom instala în mod cronic într-o situație de violență și de ilegalitate care va deveni în curînd ireversibilă.

Pentru a reuși această operă de salvare, este nevoie de o mobilizare populară încă și mai puternică decît cea

care a permis succesul de la legislative.

Alegerea, în turul al doilea, a lui Emil Constantinescu ca Președinte al României va fi un semn că dinamica ce s-a creat în 3 noiembrie dispune de suficientă energie pentru a provoca o mutație profundă. Este semnalul necesar pentru a demonstra în mod convingător că revoluția pașnică s-a pus pe de-a întregul în mers. Mătușorul va putea începe să funcționeze cu adevărat. Trebuie să nădăjduim că alegătorii vor înțelege că acestei opoziții căreia i s-a acordat de pe acum încrederea trebuie să i se dea și toate mijloacele de a aplica o nouă politică.

Dimpotrivă, o coexistență a unui guvern democratic cu un președinte neocomunist ar putea genera o situație foarte primejdioasă de paralizie.

Abia după dubla alegere a unui legislativ CDR și a unui președinte ieșit din rîndurile ei – Emil Constantinescu – colaborarea populară va trebui să se facă simțită. Funcționarea instituțiilor nu este posibilă fără abandonarea fatalismului bolnăvicos de care am dat adesea dovadă. Faptul că românii au ales noul, că au consimțit în sfîrșit să creadă că schimbarea nu aduce totdeauna nenorociri, este semnul că se poate într-adevăr conta pe o atitudine activă a populației în procesul de transformare a țării. Această atitudine înseamnă sprijinirea activă de către cetățenii acestei țări a justiției, a administrației, ieșirea din pasivitate pentru milioane de oameni care nu mai sperau că acțiunea poate servi la îmbunătățirea vieții lor.

Ceea ce putem nădăjdui azi este că ne aflăm în PREZIUA REVOLUȚIEI PAȘNICE. Zilele care urmează sînt hotărîtoare.

SERBAN ORESCU

Ce înseamnă „coabitarea” după alegerile de la 17.11.96

Termenul de coabitare a intrat în limbajul politic de multă vreme și este folosit pentru a desemna funcționarea unei democrații cu o anumită majoritate parlamentară și cu președinte de stat de culoare politică opusă. Această situație se produce inevitabil cînd electoratul votează pentru un președinte cu o anumită apartenență politică – să zicem de stînga – și pentru o majoritate opusă președintelui, deci de dreapta sau invers.

Două întrebări se pun în acest context – care este și al alegerilor prezidențiale de la 17 noiembrie din România:

1. Se contrazice electoratul efectuînd atare opțiuni cel puțin aparent contradictorii?
2. Funcționează o asemenea coabitare fără fricțiuni, mari pierderi sociale sau chiar conflicte grave între președinte și majoritatea parlamentară?

La prima întrebare răspunsul trebuie nuanțat. Dacă e vorba de opțiuni fundamentale, precum cele pendinte în momentul de față în țara noastră, e clar că un alegător care a votat pentru reforme rapide, adică cu Convenția Democrată și Uniunea Social-Democrată, va vota opînd la „prezidențiale” pentru d-l Ilescu, cunoscut ca tergiversator al reformelor, împotriva sa însuși, anulîndu-și practic, cel puțin parțial, opțiunea de la „parlamentare”. A se contrazice cu sine însuși înseamnă a încălca două reguli logice elementare – nu este o probă de inteligență.

Și răspunsul la a doua întrebare comportă nuanțe. Într-o țară cu instituții consolidate, coabitarea e posibilă. Exemplul francez cu două coabitări (Mitterrand-Chirac și mai ales Mitterrand-Balladur) o dovedește. Dar într-o țară ca România, cu un președinte păstrînd controlul unei armate și al directorii rețelelor de comunicații ale guvernului, adică tinînd în virtutea unei Constituții neocomu-

niste guvernul într-un fel de capcană?

Puterile exorbitante conferite de Constituție și diverse legi Președintelui României merg mult mai departe decît în Franța. Dacă n-ar fi așa, am înclina și noi să spunem „da, coabitarea între un președinte ca d-l Ilescu și actuala opoziție, care își propune, ajunsă la guvern, să traducă în viață tocmai ceea ce d-l Ilescu, în virtutea unei întregi vieți, s-a învățat să deteste, este poate posibilă”. Dar puterile d-lui Ilescu sînt nu numai exorbitante, ele au condus la apariția unui sistem paralel de putere în jurul președintelui, descinzînd direct din aparatul cel mai politic al fostului partid comunist. Și e inevitabil ca președintele din fruntea acestui sistem paralel de putere (mascat parțial prin așa-numitul Consiliu Suprem de Apărare a Țării), sistem amenințat – după propria sa părere – existențial prin victoria opoziției, să se contrapună absolut noii puteri concentrate în viitorul guvern. Conflictul dintre Președintele Ilescu și sistemul paralel de putere pe care îl apără și promovează, pe de o parte, și viitorul guvern este dinainte programat. Spunem aceasta fiindcă democrația nu admite încă un sistem paralel de putere, ocult, condus de președinte și încodînd guvernul. Dacă acest conflict n-a apărut pînă acum e pentru motivul simplu că la putere a fost, atît la Cotroceni, cît și în Palatul Victoria, același partid. Dacă însă românii ar comite greșeala să-l trimită din nou (și împotriva prevederilor Constituției, a treia oară) pe d-l Ilescu la Cotroceni, atunci, abia atunci se va vedea cite bombe cu explozie întîrziată conține sistemul creat de d-ni Ilescu, Magureanu etc. pentru ora H, atunci cînd opoziția ar deveni majoritară și ar prelua guvernarea. Aceste bombe pot fi dezamorsate într-un singur mod – alegînd un președinte (precum d-l Emil Constantinescu) de aceeași culoare cu majoritatea parlamentară.

Scrisoarea deschisă domnului Petre Roman

Stimate domnule Petre Roman,

Deși nu am avut încă plăcerea să vă cunosc personal, îndrăznesc să vă scriu direct, și încă în mod public, într-o problemă extrem de urgentă: strategia opoziției democratice din România în al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale.

Vă scriu nu numai ca unul din primii susținători ai domnului Constantinescu, în țară, ca și în Olanda, cu prilejul vizitei sale aici din 1992, ci și ca un admirator, este drept de departe, a ceea ce ați făcut dv. în ultimii ani pentru România. Ați ales alegerile parlamentare, cît și cele prezidențiale în primul tur u-au pus, pe dv. personal, USD și electoratul dv., în poziția de arbitri ai situației din țară din acest moment, o poziție extrem de dificilă, dar și de imensă răspundere în fața istoriei. De dv. și de USD depinde dacă opoziția reușește, sau nu, să formeze primul guvern integral democratic de după revoluția din 1989. De dv. și de electoratul dv. depinde dacă România va avea, sau nu, un prim președinte integral democratic după revoluția din 1989. De un nou guvern și de un nou președinte depinde dacă România se va angaja hotărît și total pe calea democrației, a reformelor și a integrării în Europa. Pentru toate acestea este nevoie de un om nou, care să restabilească încrederea totală a românilor în ei înșiși și a Europei în România.

Din toate aceste motive, îndrăznesc să vă scriu pentru a vă conjura nu numai să-l sprijiniți pe d-l Constantinescu și Convenția Democrată – știu că ați stabilit deja contacte în acest sens –, ci și, și mai ales, pentru a cere explicit și hotărît electoratului dv. și al USD să-l considere pe d-l Constantinescu pe 17 noiembrie drept candidatul unic al opoziției democratice și să-i acorde masiv voturile. Numai o asemenea unire va putea produce marea schimbare de care România are nevoie, o schimbare de regim politic, și nu numai de guvern. Fiți bun, vă rog, să vedeți în această rugămînte nu numai o dorință personală, ci și aceea a unei mari părți din opinia publică din țară și din diasporă. Sînt convins că dv., cu aptitudinea dv. politică și organizatorică, veți ști să faceți față oricăror încercări de ultimă oră de a diviza opoziția și că veți ști, de asemenea, să convingeți electoratul dv. de răspunderea sa istorică de a asigura victoria opoziției. Pentru toate acestea, vă mulțumesc din toată inima.

Al dv. cu toată stima,

Sorin Alexandrescu
Profesor la Universitatea din Amsterdam
5 noiembrie 1996

ILIE ȘERBĂNESCU

Moștenirea Văcăroiu Deficit în bugetul de pensii

Rezultatele alegerilor de-acum le cunoaștem. S-a votat în mod net pentru schimbare. Pisica s-a rupt. O pisică istorică: practic, cu excepția unor momente ce pot fi interpretate într-un fel sau altul, niciodată de când există România modernă opoziția nu câștigase alegerile. Nici în perioada interbelică, uneori oferită ca model al democrației românești, și ce să mai vorbim de perioada postdecembristă, cînd, în rătăceala în tranziție ce i-a fost caracteristică, un singur lucru părea o certitudine: că niciodată blestemul istoric al opoziției mereu perdante nu se va dezlega, că România nu va cunoaște vreodată alternanța la guvernare. Se părea că în România niciodată și nimic nu se va schimba.

Fără nici o îndoială, venirea la putere a celor ce au fost pînă acum în opoziție nu rezolvă automat lucrurile. Este îndeosebi cazul problemelor economiei românești, unde lucrurile sînt alte de grave, înțit nu numai că cer timp pentru rezolvare – și oricum exclud deocamdată orice fel de încercare de ameliorare a stării materiale a oamenilor, căci nu ar exista suportul economic pentru așa ceva –, dar, și mai și, reclamă pentru o reală soluționare să ne fie probabil mai înții ceva mai rău pentru a ne fi apoi ceva mai bine.

Nu știm deocamdată ce determinare de reformă va manifesta echipa pe care o va așeza opoziția la guvernare – cită abilitate va avea această echipă în a face față problemelor nu mai puțin dificile decât pînă acum –, dar, deocamdată, este foarte important că mai vin și alții la guvernare. Mai învață și aceștia cum e la guvernare, oricum ceva mai incomod decât în opoziție, și, mai ales, mai vād și cei ce se considerau de neclintit cum e prin opoziție. De fapt, pentru ei țiluc și altul: cum e să nu mai fi la guvernare! De cîștigat nu cîștigăm decât noi, ăștia de n-ajungem niciodată la guvernare, rămîind să fim mereu guvernați. Dar, guvernați prin alternanța celor care ne guvernează, avem o șansă mai mare, aceea ca guvernanții să înțelegă că trebuie să guverneze pentru noi, și nu pentru ei. Poate vom trage și noi un ce profit cîndva. Din păcate, economia nu ne lasă să tragem acest profit încă de-acum. Dar să ținem totuși cont că pisica s-a rupt.

De curînd am prezentat în paginile acestei reviste moștenirea guvernului Văcăroiu. Îndeosebi politica nefericită promovată de acesta în ultimii doi ani, pe linia stimulării activității industriale înaintea restructurării ei, reactivînd astfel industriile care irosesc resurse și generează pierderi, a adîncit în mod grav deficitul comercial extern, a mărit îndatorarea externă a țării, din păcate nu pentru a schimba economia, ci pentru a amîna corecțiile necesare, a reambalat în mod alarmant inflația după ce aceasta dăduse semnificativ înapoi, a creat o situație artificială în ce privește cursul valutar, fiind de așteptat căderi severe ale leului, și a lăsat într-un deficit spirîtor, aproape imposibil altfel de finanțat decât prin emisiuni monetare inflaționiste, bugetul de stat.

Printre problemele grave pe care actualul guvern le lasă în seama celui ce va fi format este și lichidarea pur și simplu a excedentului – obligatoriu, în mod normal – în bugetul asigurărilor sociale.

Printre Ordonanță de urgență, adoptată cu puțin timp înaintea alegerilor, guvernul Văcăroiu a rectificat bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul

1996. Se prevăd aproape 600 miliarde lei în plus la venituri și circa 800 miliarde lei în plus la cheltuieli. Nu discutăm acum și aici dacă Guvernul este cel abilitat să gestioneze fondurile pentru asigurările sociale, fonduri care se colectează în sistem de contribuții și nu de impozite și cu care deci Guvernul nu ar trebui să aibă nici o legătură.

Deși poate cei mai mulți oameni mai cred că primesc pensii de la stat, în fapt pensiile sînt acordate din fondul constituit pe baza propriilor contribuții, indiferent că acestea sînt achitate în numele angajaților de către întreprinderile și instituțiile la care aceștia lucrează. Statul poate garanta un sistem de pensii și de alte asigurări sociale, dar în nici un caz gestionarea fondurilor constituite în aceste scopuri nu este treaba statului, ci a celor care și contribuie la respectivele fonduri și beneficiază de ele.

Deocamdată, aceasta este însă situația. Fondurile respective, care sînt în esență fondul de pensii, fondul pentru pensia suplimentară, fondul pentru pensiile agricultorilor și fondul pentru ajutorul de

șomaj, sînt – pînă va fi altfel – gestionate de Guvern. De aici tot felul de transferuri financiare practice, chiar dacă nu teoretice, dintr-un fond în altul, și tot felul de artificii pentru a cîrpi colt ceea ce s-a rupt dincolo. Deși fiecare fond ar trebui să fie cu resursele lui și cu destinațiile lui și n-ar prea trebui să fie amestecat în aceeași oală cu celelalte.

Potrivit rectificării operate de guvernul Văcăroiu, pe anul 1996 ar urma ca bugetul asigurărilor sociale pe ansamblu să fie echilibrat. Mai precis, ar urma ca din oala comună să iasă tot atît cit ar urma să intre în aceasta. De remarcat însă că, inițial, acest buget prevedea un excedent. Așa cum este și normal să fie în orice buget de asigurări sociale, pentru că un excedent în fondul de pensii sau în fondul pentru ajutorul de șomaj este indispensabil spre a nu pune în pericol efectuarea la timp a plăților către beneficiari. De altfel, tocmai pentru o mai mare siguranță în acest scop, existența excedentelor este valorificată prin plasarea acestora în acțiuni industriale profitabile sau măcar în depozite bancare.

Nu poate fi trecut cu vederea faptul că oala comună a asigurărilor sociale nu mai are excedent. Uitîndu-ne însă în interiorul ei, vedem că există totuși excedente în cazul fondului pentru ajutorul de șomaj și, într-un cuantum relativ derizoriu, și în cazul fondului pentru pensia suplimentară. Dar, pentru prima dată, intră într-un nefericit și periculos deficit fondul de pensii – o aiureală istorică fără precedent, legată pe de o parte de scoaterea la pensie a unor importante efective de forță de muncă sub limita de vîrstă (spre a nu le scoate în șomaj) și pe de altă parte de neachitarea de către atîtea și atîtea întreprinderi falimentare a obligațiilor lor către fondul de pensii. De fapt, miza rectificării bugetului asigurărilor sociale a fost aceea de a se aloca resursele pentru finanțarea sporurilor de pensii intervenite înaintea alegerilor. Finanțări asigurate însă nu din fondul de pensii, ci din excedentul fondului pentru ajutor de șomaj și dintr-o subvenție de la bugetul de stat, respectiv printr-o creștere a datoriei publice – căci și bugetul de stat este în deficit.

Evident, această rectificare – ce constituie de fapt un artificiu pentru finanțarea recentelor creșteri de pensii – nu rezolvă însă problema. Dacă executivul și legislativul ce vor urma alegerilor nu se vor concentra pentru adoptarea în procedură de urgență a unei noi legi a pensiilor, care să ridice cu 5 ani vîrsta de pensionare și deci să stopeze aflulul unor noi beneficiari ai fondului de pensii, atunci plățile curente pentru pensii vor fi amenințate. Iar prin faptul că aceste plăți au ajuns deja să fie finanțate în parte din fondul de ajutor de șomaj se pune în pericol și realizarea scopurilor pentru care acest fond este constituit.

MARIUS BĂZU

Soluția optimă

Victoria clară a CDR la alegerile parlamentare din 3 noiembrie reprezintă doar prima etapă a necesarei schimbări de regim (de fapt, o finalizare a revoluției din 22 decembrie 1989). Acum, toate forțele care doresc schimbarea trebuie să se concentreze pentru obținerea victoriei în cea de-a doua etapă: alegerile prezidențiale. Miza este la fel de mare ca la alegerile parlamentare, dacă nu cumva chiar mai mare, după cum o demonstrează înverșunarea cu care liderii PDSR și d-l Iliescu s-au angajat deja în bătălie. Exemple: 1) diversivuna lansată de părintele Tatu în Senat, în 5 noiembrie, pe baza unor documente care s-au dovedit a fi măsluie (oricum, vinovații vor fi depistați abia după 17 noiembrie); 2) demisia pe care și-a dat-o în 5 noiembrie, pe neașteptate (la sfatul cuiva...); d-l Virgil Ogășanu, după ce în 4 noiembrie se împacăse cu d-l Victor Rebengiuc; 3) conferința de presă a d-lui Ion Iliescu, în care s-au reluat diversivunile cunoscute (ca niște direcții de lucru pentru campania lui Ion Iliescu) și au fost comentate evenimentele de la punctele 1) și 2), ca niște dovezi ale intențiilor CDR de a epura societatea românească.

Sînt convins că în condițiile create după 3 noiembrie (un guvern CDR + USD), cea mai bună soluție pentru România este alegerea d-lui Emil Constantinescu ca președinte. În continuare voi încerca să prezint cîteva argumente pentru această afirmație.

Argumente pentru alegerea d-lui Emil Constantinescu

1. Alegerea d-lui Emil Constantinescu va permite evitarea conducerii României de către un președinte ilegal, aflat la al treilea mandat (chiar dacă Curtea Constituțională a validat candidatura), lucru binecunoscut pe plan internațional.

2. Alegerea d-lui Emil Constantinescu va fi un semnal clar pentru NATO că în România alternanța la putere se poate face pașnic, chiar un atu al țării noastre, pus pe masa discuțiilor privind lărgirea NATO.

3. D-l Ion Iliescu nu are structura necesară pentru o coabitare. Argumente: a) este cel care a învrăjbit societatea românească, b) atunci cînd a avut un conflict cu șeful guvernului, l-a dat jos prin aducerea minerilor în septembrie 1991. Nu ne mai putem permite așa ceva!

4. D-l Emil Constantinescu are o foarte bună imagine în diaspora română, după cum arată rezultatele votului românilor din străinătate la primul tur al alegerilor prezidențiale (50% cu d-l Emil Constantinescu, chiar mai mult decât CDR – 47%, în timp ce d-l Ion Iliescu a strîns doar 18%). Deci, alegerea d-lui Emil Constantinescu ca președinte ar permite unirea eforturilor majorității românilor aflați peste hotare, unii dintre ei cu poziții importante în țările în care trăiesc acum.

5. Rămînera d-lui Ion Iliescu în fruntea statului i-ar permite, conform Constituției, să obstrucționeze deciziile Parlamentului și Guvernului (care ar funcționa ca niște automobile cu frîna de mină pusă!), în vederea subminării capitalului politic al CDR și USD, prin: întîrzierea formării Guvernului (cf. art. 85, alin. 1), eventual prin acordarea acestui drept mai înții PDSR (să nu ne lăsăm înșelați de actualele declarații ale d-lui Ion Iliescu); convocarea unor alegeri anticipate (cf. art. 89, alin. 1), pentru că dacă în 60 de zile, după două încercări, Guvernul nu se formează, președintele poate dizolva Parlamentul; întîrzierea promulgării legilor, prin returnarea lor în Parlament pentru rediscutare (art. 77); blocarea legilor organice (care la returnarea în Parlament au nevoie de o majoritate de 2/3); păstrarea în posturile diplomatice din străinătate a actualilor ocupanți (art. 91), cu efectele cunoscute asupra imaginii României (și nu e vorba despre cei care au realizat ceva, cum este ambasadorul nostru în SUA).

Acestea sînt doar cîteva exemple ale pirghiilor cu care d-l Ion Iliescu, ca președinte, ar putea submina activitatea guvernului. Sînt cele vizibile! De fapt, alegerea d-lui Ion Iliescu la 17 noiembrie ar însemna instabilitate în țară. Iar pedicile puse în calea guvernului CDR+USD ar îngreuna situația populației. Vrem confruntări și accentuarea sărăciei? Nu cred că ne putem permite așa ceva!

6. Chiar ideea de coabitare s-a dovedit falimentară. Nu numai în Franța (unde a condus la alegeri anticipate), dar mai ales în Bulgaria, unde situația economică este catastrofală după 2 ani de coabitare. Vrem să ne redresăm sau vrem alegeri anticipate peste 1-2 ani? Oricum, comparația cu experiențele de coabitare din Franța sau SUA mi se pare rizibilă: noi vrem să relansăm economia și să edificăm un sistem democratic (și nu avem nevoie de frîne), în timp ce în țările menționate democrația funcționează de zeci (sute) de ani. Ei au întreg sistemul de legi pus la punct, în timp ce noi așteptăm legi fundamentale pentru țară, unele prevăzute în Constituția votată acum 5 ani. În fond, dacă d-lui Ion Iliescu i se pare că o coabitare este soluția optimă pentru România, de ce nu a spus-o și la al doilea tur din 1992, cînd avea același contracandidat, dar PDSR cîștigase alegerile parlamentare. Sau încă nu erau „coapte” condițiile? Ele se coc doar la ordinul d-lui Ion Iliescu! Cred că nu va putea să rămîin în funcție un om care a scăzut de la 47% (primul tur din 1992), la 32% (primul tur din 1996). E interesant de remarcat că scăderea PDSR e mult mai mică (de la 29% la 22%). Deci d-l Ion Iliescu a pierdut în popularitate mult mai mult decât PDSR. E o temă de reflecție!

Ținînd cont de argumentele de mai sus, care sînt doar o parte din cele care se pot aduce, sînt convins că electoratul român îl va alege, la 17 noiembrie, ca președinte pe d-l Emil Constantinescu. Este, însă, important ca toți cei care au votat la primul tur cu alți candidați să se prezinte din nou la vot. Dacă electoratul d-lui Petre Roman va vota cu d-l Emil Constantinescu, va avea satisfacția că d-l Petre Roman, ca președinte al Senatului (v. Actul de colaborare electorală, parlamentară și guvernamentală semnat de CDR și USD), să fie „șeful” d-lui senator Ion Iliescu! Dar trebuie să voteze și cei care nu au votat la 3 noiembrie, fiind convinși că oricum tot nu contează, pentru că Puterea nu poate fi înlăturată. Acum, după victoria CDR, a devenit clar că se poate, că fiecare vot contează, că d-l Ion Iliescu poate fi înlocuit prin voința noastră exprimată la urne.

ZOE PETRE

Lupta de clasă oglindită în filme

În anii imediat următori reformei din 1948, cursul de Istoria artelor din Facultatea de Istorie își câștigase o derizorie celebritate prin servirea sa politizare; interpretarea de un stalinism strident a acestui gingaș domeniu se traducea chiar și prin subiectele de examen, care erau invariabil orientate spre lupta de clasă: lupta de clasă oglindită în arta greacă, în pictura bizantină, în miniatura carolingiană, și tot așa.

Oricare dintre studenții mei care, pentru o cercetare sau alta, reia temele acelor ani le găsește, înainte de toate, ridicole; autorul unei teze, altminteri excelentă, despre riturile funerare comuniste se amuza până și la lectura epitafurilor „de partid”, și nu fără teme. De câte ori nu mi s-a întâmplat să rid cu ei împreună, reprimându-mi ca pe o formă de senectute precoce (totuși senzația inconfortabilă că nu e chiar de ris și că, dincolo de butucănoasele vorbe ale unui politruc sau altuia, ceva extrem de primejdios – un amestec de cinism ipocrit doar în aparență, de violență care se proclamă legitimă, de prostie agresivă și densă – stă la pîndă, vigilent și denunțător.

Același sentiment m-a încercat, ca pe cei mai mulți dintre noi, înaintea etalării de violență convulsivă din clipurile electorale ale lui Ion Iliescu. La prima vedere, însuși faptul că echipa de consilieri a găsit cu cale să exhibe – în loc să ascundă, repede și energic – spectacolul patetic al unui cit pe-aci fost președinte isterizat de pierderea puterii pare de un ridicol enorm. Tot ce s-au străduit ei să ne înfățișeze drept chip al lui Iliescu – „apropoale noastre” pînă de curînd – se făcea praf; nici pe Ceaușescu nu l-am văzut vreodată pe ecrane în clipele lui de furie, iar pe Iliescu nici cînd i-a sărit în beregată lui Radu Mazăre nu l-a văzut nația așa. Pentru ca acum, drept publicitate electorală, să avem parte de un Jirinovski la pătrat, expus privirilor noastre cu gura strîmbă și pumegînd de o furie necontrolată. Mai aveai un pic și-ți venea să lași naibii urbanitatea ca să-ți stuchești în sin.

Dar mă gîndesc: ce să însemne oare faptul că această imagine e socotită eficientă ca produs de publicitate politică? Să-și fi pierdut uzul rațiunii echipa – sau subiectul însuși? Cine s-a hotărît să-și asume această enormă gafă? Știu: *quos vult perdere, Jupiter dementat* (Jupiter ia mințile celor pe care vrea să-i piardă). Dar chiar așa, pe toți odată?

O ipoteză mai sinistru îmi dă tircoale: Ion Iliescu a depășit de mult faza electorală, în care oricum n-a crezut niciodată. Isteria lui, expusă public, e contraproductivă doar în interiorul unui sistem în care e vorba de a impune pe o piață concurențială un produs: detergentul, senatorul, președintele pe care trebuie să-l faci să fie cumpărat/votat. Cînd însă e vorba să găsești un pretext pentru a mobiliza jandarmii, minerii, sudorii, gărzile paralele sau orice alt ingredient al unei represii; cînd e vorba să proclami stăre de urgență ca să salvezi nu patria, ci o mafie venală și terorizată de eventualitatea unei justiții cit de cit corecte, atunci răcnetele, schimonoselile, convulsiile justițiere sînt numai bune pentru a pregăti psihologic „starea de necesitate”.

Deci: ne pregătim oare de asemenea convulsii? Ion Iliescu ne-a repetat pînă la sațietate că trebuie să-l iubim, să-l prețuim, să-l votăm – mai ales să-l votăm –, fiindcă doar el ne-a apărat de un război civil; obsesia e mai puțin rizibilă dacă ne gîndim că-l bintuie tocmai pe cel pe care o lume întregă îl consideră răspunzător de violențele de la Tîrgu-Mureș, de patru mineriade și de cel puțin o lovitură și jumătate de stat. Numai că noi nu l-am ascultat și nu l-am mai prețuit. Contractul lui cu națiunea română a expirat chiar în ziua în care a înțeles că PDSR a intrat în opoziție; pe 7 noiembrie (ce soartă!). Atunci, chipul i s-a arătat brusc fără nici o mască, pentru bunul motiv că nu mai avea a seduce, ci doar a înspăimînta ca o Gorgonă minoră și redundată; pentru a justifica, mai ales, violența în care și-a pus ultimele speranțe. Cel care, cit a fost vorba de reforme, de NATO, de democrație, de libertatea opiniei și a cuvîntului, a preferat mereu vorbele în locul faptelor nu mai are de păstrat aceleași aparențe: a reîntreat în zodia sa inaugurală, cea a luptei de clasă care se ascute ceas de ceas, și în cu totul alt univers de discurs decît cel al seducției politice.

Conținutul discursului nu importă atît cît e importantă panica: panica pe care o trădează, panica pe care speră astfel să o suscite. Ridicolul „dictaturii de dreapta” aleasă prin vot majoritar și susținută de toată suflarea social-democrată – și nu doar liberală sau creștin-democrată – a clasei politice, paradoxul unei guvernări pe care d-l Funar mai degrabă ar susține-o, în vreme ce d-l Iliescu îi înfierăază caracterul antinațional, retorica „vadiană” a vechimii – toate acestea demonstrează ceea ce o bună parte dintre noi încercăm să demonstrăm de aproape 7 ani: că Ion Iliescu nu e decît una dintre măștile unei creaturi polimorfe suscitată pentru a sufoca în fașă democrația și libertatea autentică. De bună seamă, toate aceste considerente sînt insubzistente pe lângă gravitatea unei isterii ridicate la rang de politică de stat. În clipa chiar în care România e pe cale să-și redobîndească ceva din legitimitatea pe care în decembrie o cucerise și pe care Ion Iliescu a făcut tot ce-i stătea în puteri pentru a o demola, președintele în exercițiu al republicii, cum îi place să se audă spunînd, devine brusc fundamentalist, șovin și violent, umilindu-ne încă o dată cu apucăturile lui de despot minor, dispus să stîrsească orice dezordine, orice dezastru, numai pentru a nu ceda puterea.

Dilema lui Ion Iliescu e însă insolubilă acum: el nu mai poate conta decît pe o mină de complici atît de compromiși, încît nu-și permit să-l abandoneze. În rest, structurile în teritoriu ale PDSR se fac praf pe măsură ce activiștii încep să înțeleagă ce înseamnă de fapt că au pierdut alegerile – prefectul pleacă, poliția nu-i mai ascultă, lumea îi cam huiduie, poștașul nu-i mai salută respectuos; structurile naționale se dizolvă ca un cornet de înghețată la soare; armata are alte gînduri, securitățile se imprăstie care încotro. Așa că figura schimonosită de furie a „președintelui pentru liniștea noastră” rămîne acolo, pe ecrane și pe retina fiecăruia, doar pentru a ne spune că, în fine, o fi venit și pentru noi o revoluție de catifea. Pentru noi doar; pentru Ion Iliescu au venit înapoi lupta de clasă, dictatura de dreapta și războiul fratricid. De cînd le aștepta bietul de el, costumat în ales al poporului, dar cu ochi vigilent și neobosit, și iată-le, aici, doar pentru el. Vizionare plăcută.

ANDREI CORNEA

Agonie politică

Posibil că reprezentanții PDSR și Ion Iliescu anticipaseră o victorie a CDR la alegerile din 3 noiembrie. Dar ceea ce cu siguranță i-a surprins a fost amploarea acestei victorii. Astfel, dacă în 1992 CDR obținea 20% din sufragii, dacă, la alegerile locale din acest an, ea era votată doar de 19,53% (e adevărat, în condițiile unei participări la vot mult mai reduse decît cea înregistrată la ambele scrutine legislative), acum ea a obținut 30% din voturi. Dar asta nu e tot: PDSR a sperat pînă în ultimul moment că, indiferent de procentaje, CDR nu va putea forma guvernul și că deci faimoasa „mare coaliție” PDSR-CDR va fi inevitabilă.

Eroare: CDR și USD au laolaltă majoritatea absolută în ambele Camere și pot deci forma guvernul, chiar lipsindu-se de susținerea UDMR (susținere, altminteri, utilă); mai mult, în urma unor rapide negocieri, vineri a fost perfectat acordul pentru o guvernare comună a acestor două formațiuni. Emil Constantinescu și Petre Roman s-au îmbrățișat și s-au sărutat, lucru greu de imaginat cu numai două săptămîni înainte. PDSR a trebuit să accepte evidența: va rămîne în opoziție.

Pentru ca opoziția sa să nu fie nici chiar așa de neagră, nici chiar așa de opoziție, mai rămîne celor care în urmă cu cîteva luni susțineau că „Dumnezeu ține cu PDSR” șansa ca Ion Iliescu să fie reales. Or, considerabilă pînă de curînd, această șansă scade – cred eu – pe zi ce trece. Motivul principal este ceea ce se numește „dinamica victoriei” – un sentiment ce acționează cu putere și contagios asupra oscilanților și a indecișilor. Simțind că vîntul și-a schimbat brusc direcția, tot mai mulți încearcă să-și întoarcă ambarcațiunile cît mai repede, pentru a se plasa corespunzător, cînd nu pentru a evita naufragiul. Diferiți primari sau consilieri, trecuți nu de mult la PDSR, au început acum să revină de unde pleaseră, de obicei la USD; funcționarii din ministere s-au apucat să-și completeze înfrigați declarațiile de avere, caricaturistul Eugen Mihăescu a părăsit echipa de campanie a lui Ion Iliescu etc.

Încă și mai semnificativă este reorientarea pripită a oportunistului politic. Îl vor susține pe Emil Constantinescu nu numai aliații săi frefreți, Petre Roman sau György Frunda, ori Nicolae Manolescu, dar și unii mai neobișnuiți, precum Mohora, ori de-a dreptul com-

promițători, precum Funar. C.V. Tudor s-a abținut să dea suporterilor săi semn de vot. Firește, rezerva de voturi ale unora dintre cei deveniți brusc susținători ai d-lui Constantinescu sau neutri este redusă, dar fenomenul în sine rămîne semnificativ.

Confruntat cu o situație critică, staff-ul lui Ion Iliescu recurge la singura sa armă – calomnierea adversarului: Emil Constantinescu – afirmă isteric președintele în exercițiu – va aduce regele, moșierii și-i va goni pe chiriașii caselor naționalizate; în plus, va vinde Ardealul ungarilor. Argumentele și metodele aruncate în joc rămîn nu doar primitive, dar și, după părerea mea, ineficiente. Într-adevăr, cheia cîștigării alegerilor prezidențiale stă la cei ce au votat cu Petre Roman (20% din total), din care – se poate presupune – unii vor ezita să-l voteze pe Emil Constantinescu. Dar a le spune acestor oameni că Iliescu e capabil să se opună unor legi votate de noua coaliție înseamnă pur și simplu a le deștepta amintirile mineriadei din 1991. Căci, din punct de vedere constituțional, președintele nu poate decît, cel mult, retrimite o singură dată o lege votată Parlamentului, fără însă ca aceasta să implice modificarea cvorumului cu care ea poate fi adoptată a doua oară definitiv. De asemenea, președintele nu poate dizolva Parlamentul. Așadar, afirmațiile lui Ion Iliescu sugerează că, dacă va fi reales, președintele ar putea recurge la măsuri ilegale și anticonstituționale, la fel ca în 1991. Nu-i prea convingător pentru adepții lui Roman! Ce să mai vorbim despre sperietura cu „vin ungarilor și ne ia Ardealul”, care nu va determina decît un vot masiv anti-Iliescu din partea electoratului maghiar. De fapt, discursul violent, catastrofic și, vorba lui C.T. Popescu, „bolșevic”, al lui Ion Iliescu nu poate convinge decît, cel mult, electoratul care l-a votat și în turul întii. Ceea ce nu-i destul pentru cîștigarea alegerilor.

Ultimele reacții ale lui Ion Iliescu par, în orice caz, mai puțin lovituri bine gîndite ale unui om politic cu resurse, cît convulsiile agonice ale unui vechi activist PCR care nu a reușit să înțeleagă niciodată esența și regulile jocului politic democratic și pentru care înfrîngerea și pierderea puterii nu sînt evenimente în ordinea firescului, ci veritabile catastrofe existențiale.

ARS LONGA

**IOAN MICLEA
TEORIA ORIGINALITĂȚII
ÎN FILOZOFIE**

IOAN MICLEA

**TEORIA ORIGINALITĂȚII
ÎN FILOZOFIE**

(336 pp., 14.000 lei); ediție îngrijită și „Cuvînt înainte” de prof. Tertulian Langa.

Lucrarea lui Ioan Miclea – strălucit discipol al lui Lucian Blaga, considerat de către filosoful Jacques Maritain drept „*cel mai mare gînditor neotomist român*” – este primul tratat de filosofie tomistă apărut pînă acum la noi, în care importanța sistemului de gîndire al Sf. Toma d'Aquino este riguros demonstrată și „adusă la zi” prin compararea cu sistemele filosofice care, aproape toate, într-o măsură sau alta, au fost influențate de tomism.

COMENZI LA TELEFON: 032/21.50.78

Biroul Electoral Central

DATE FINALE

PREȘEDINTE

- Total alegători potrivit listelor electorale permanente: 17.218.654
- Total alegători care s-au prezentat la urne: 13.088.388, adică 76,01%
- Total voturi valabil exprimate: 12.652.900
- Total voturi nule: 426.545

1. Ion Iliescu: 4.081.093 voturi: 32,25%
2. Emil Constantinescu: 3.569.941 voturi: 28,21%
3. Petre Roman: 2.598.545 voturi: 20,54%
4. György Frunda: 761.411 voturi: 6,02%
5. Corneliu Vadim Tudor: 597.508 voturi: 4,72%
6. Gheorghe Funar: 407.828 voturi: 3,22%
7. Tudor Mohora: 160.387 voturi: 1,27%
8. Nicolae Manolescu: 90.122 voturi: 0,71%
9. Adrian Păunescu: 87.163 voturi: 0,69%
10. Ioan Pop de Popa: 59.752 voturi: 0,47%
11. George Muntean: 54.218 voturi: 0,43%
12. Radu Câmpeanu: 43.780 voturi: 0,35%
13. Nuțu Anghelina: 43.319 voturi: 0,34%
14. Constantin Mudava: 39.477 voturi: 0,31%
15. Constantin Niculescu: 30.045 voturi: 0,24%
16. Nicolae Militaru: 28.311 voturi: 0,22%

SENAT

- Total voturi valabil exprimate: 12.287.671, adică 93,88%
- Total voturi nule: 785.977, adică 6,01%

1. Convenția Democrată Română: 3.772.084 voturi: 30,70%
2. Partidul Democrației Sociale din România: 2.836.011 voturi: 23,08%
3. Uniunea Social-Democrată: 1.617.384 voturi: 13,16%
4. Uniunea Democrată a Maghiarilor din România: 837.200 voturi: 6,81%
5. Partidul România Mare: 558.026 voturi: 4,54%
6. Partidul Unității Naționale Române: 518.962 voturi: 4,22%

CAMERA DEPUTAȚILOR

- Total voturi valabil exprimate: 12.238.746, adică 93,51%
- Total voturi nule: 834.687, adică 6,38%

1. Convenția Democrată Română: 3.692.321 voturi: 30,17%
2. Partidul Democrației Sociale din România: 2.633.860 voturi: 21,52%
3. Uniunea Social-Democrată: 1.582.078 voturi: 12,93%
4. Uniunea Democrată a Maghiarilor din România: 812.628 voturi: 6,64%
5. Partidul România Mare: 546.430 voturi: 4,46%
6. Partidul Unității Naționale Române: 533.348 voturi: 4,36%

Rezultatele numărării paralele făcute de CDR

PREȘEDINTE

(10.248.059 de voturi valabil exprimate)

- 1) Ion Iliescu: 31,6%
- 2) Emil Constantinescu: 29,4%
- 3) Petre Roman: 20,0%
- 4) György Frunda: 5,2%
- 5) Corneliu V. Tudor: 4,8%
- 6) Gheorghe Funar: 3,4%

SENAT

(9.915.110 de voturi valabil exprimate)

- 1) CDR: 31,1%
- 2) PDSR: 22,4%
- 3) USD: 12,5%
- 4) UDMR: 6,4%
- 5) PRM: 4,6%
- 6) PUNR: 4,4%

CAMERA DEPUTAȚILOR

(9.811.973 de voturi valabil exprimate)

- 1) CDR: 31,4%
- 2) PDSR: 20,1%
- 3) USD: 12,9%
- 4) UDMR: 6,4%
- 5) PUNR: 4,6%
- 6) PRM: 4,6%

OBSERVATORI LA ALEGERI

Fraudă sau proastă organizare?

19 observatori internaționali din Bulgaria, Ungaria, Moldova, Polonia, Slovacia, Ucraina, India și SUA au fost invitați de Fundația Soros să supravegheze alegerile din 3 noiembrie. 9 dintre ei au mers la Cluj, Turda și Huedin, 3 la Suceava, 3 la Alba-Iulia și 4 la Galați. În programul vizitei lor au fost incluse și secțiile de votare de la închisoarea Gherla și cele de la unitățile militare din Florești și Turda (județul Cluj). Prezentăm câteva din cele mai importante nereguli constatate de ei.

• Când grupul de observatori a sosit în secția 54 din Suceava, președintele și vicepreședintele lipseau, iar în secție era o mare dezordine, camera aleasă era neîncăpătoare, deși erau libere camere mai mari, iar cabinetele erau prost așezate, încît se putea vedea dintr-una în alta. Reprezentantul PRM în comisie le-a spus observatorilor că nu sînt bineveniți. La numărătoarea voturilor au apărut neconcordanțe, pe care președintele insistă să le rezolve printr-un compromis. El a aruncat un pachet cu voturi ale unuia dintre candidați peste teancul de voturi nule. Pachetul a fost recuperat de unul din observatori. Tot președintele a anunțat nejustificat voturi ale unui candidat care trebuia „descalificat”. Echipa de observatori a recomandat BEC să acorde o atenție deosebită listelor de la această secție.

• La secția 170 din Turda, președinta secției le-a spus observatorilor încă de la începutul vizitei ce întrebări erau permise și ce întrebări nu aveau voie să pună.

• La secția 175 din Turda, pe tot parcursul vizitei observatorilor străini, un ofițer de poliție înarmat și un jandarm au stat în interiorul secției.

• La secția 165 din Turda au fost anulate toate voturile la care ștampila depășea, oricît de puțin, conturul destinat CDR, în buletin. Cînd însă același lucru s-a întîmplat la PDSR, voturile au fost considerate valabile. De asemenea, la sfîrșitul numărării voturilor, s-a constatat că numărul de semnături de pe listele de alegători nu coincidea cu numărul de buletine din urnă.

• Abateri constatate la mai multe din secțiile vizitate: urne nesigilate; în cabinetele de vot intrau mai multe persoane odată; mulți dintre alegători, mai ales la țară, nu cunoșteau procedura de vot și au votat greșit, ceea ce a dus la anularea unui număr important de voturi (pînă la 10% din numărul total de voturi); mulți decedați apăreau pe liste, în schimb foarte multe persoane nu s-au găsit pe liste, iar listele speciale au fost foarte voluminoase. În cazuri rare s-a permis unor alegători să voteze cu pașaportul turistic.

Concluzia grupului de observatori a fost că, deși numeroase, neregulile semnalate nu trădează intenția de fraudă, ci o proastă organizare, și că ele nu au influențat semnificativ rezultatul votului. Observatorii străini vor reveni în România pentru turul al doilea al alegerilor prezidențiale. (OANA ARMEANU)

PRO DEMOCRAȚIA nu contestă rezultatele alegerilor

„Asociația PRO DEMOCRAȚIA nu își propune să dea un calificativ asupra corectitudinii alegerilor din 3 noiembrie”, a spus într-o întîlnire cu ziaristi președintele acestei asociații, domnul Marian Țața. „Cine dorește să facă acest lucru trebuie lăsat să observe procesul electoral de la un capăt la altul și să i se ofere posibilitatea să aibă suficienți observatori acreditați, atît la secțiile de votare unde consideră că trebuie urmărite operațiunile electorale, cit și la birourile electorale de circumscripție”, a adăugat acesta. La aceste alegeri, însă, asociația PRO DEMOCRAȚIA s-a văzut în situația de a pierde la tragerea la sorți cîteva sute de secții de votare și de a-i fi trimiși foarte mulți observatori în locuri în care pentru ei era practic imposibil de ajuns, datorită faptului că PDSR a impus trei organizații neguvernamentale-fantomă pentru controlul alegerilor. Chiar și așa, însă, cei 3.000 de observatori ai PRO DEMOCRAȚIA au scos în evidență numeroase nereguli la secțiile de votare, în ciuda faptului că astfel de nereguli fuseseră sesizate de această organizație și la alegerile locale, iar PRO DEMOCRAȚIA trăsese încă de atunci un semnal de alarmă. Neregulile constatate de această organizație se referă la faptul că: listele permanente nu au fost actualizate; buletinele de vot nu au fost bine tipărite; buletinele de vot nefolosite nu au fost anulate, conform legii; președinții secțiilor de votare nu cunoșteau legea de desfășurare a alegerilor; unii observatori interni nu au fost primiți în secțiile de votare. Un lucru extrem de grav, consideră PRO DEMOCRAȚIA, este faptul că, printr-o decizie a Biroului Electoral Central, observatorilor li s-a interzis să asiste la derularea operațiunilor din birourile de circumscripție.

Prin acreditarea la alegeri a celor trei organizații (LIRDOCT, AROLID GADDO) despre care PRO DEMOCRAȚIA a demonstrat că sînt organizații ale PDSR, s-a încercat îndepărtarea din secțiile de votare a observatorilor interni, făcînd astfel posibilă tentativa de fraudă.

Est Liberté despre corectitudinea alegerilor

28 de observatori internaționali ai asociației Est Libertés au urmărit scrutul de la 3 noiembrie. Față de alegerile locale din vara acestui an, alegerile de față au fost ceva mai bine organizate, a constatat vicepreședintele acestei organizații, domnul Mihnea Berindei. În ce privește teama comună că ele ar putea fi falsificate de PDSR, observatorii Est Libertés au consemnat faptul că nu poate fi vorba de o fraudă electorală, dar se pot, în schimb, enumera unele tentative de fraudă și, în orice caz, nenumărate nereguli apărute de-a lungul procesului de votare. Nenumărate astfel de cazuri au fost prezentate ziaristilor români și străini, într-o întîlnire care a avut loc la GDS, pe data de 5 noiembrie. Pe lângă neregulile constatate, observatorii s-au referit și la aspectele negative ale Legii electorale, care fac posibilă o eventuală fraudă. (IULIAN ANGHIEL)

DANIEL BARBU

Aritmetică electorală și comportament politic

În teorie, ca și în cele mai multe locuri din lume, sondajele electorale – inclusiv cele efectuate la ieșirea de la urne – nu sînt decît o tehnică de măsurare, într-un regim de probabilitate, a tendințelor și opiniilor manifestate de o anumită populație de alegători. Sondajul nu are cu adevărat acces decît la tendințe și opinii, căci, metodologic, nu poate aspira să evalueze opțiunile, din moment ce nu se poate întemeia pe presupuziția unei absolute sincerități a subiecților interogați. Din această pricină, sondajul nu face decît să indice o posibilă distribuție a comportamentelor și intențiilor politice într-un anumit moment, fără să explice motivația, rațiunea socială și sensul acestei distribuții.

Oricît de sumară și incompletă ar fi această prezentare a ceea ce ar trebui să fie, în esență, sondajele electorale, nu se verifică pe de-a-ntregul în cazul românesc. Mai ales în contextul campaniei pentru alegerile de la 3 noiembrie, diferitele sondaje efectuate de IRSOP, CURS și IMAS au avut mai puțin rolul de a măsura tendințele electoratului, cît funcția de a transmite candidaților și partidelor un mesaj politic, personalizat, atît de la o etapă a campaniei la alta, cît și de la o instituție de sondare a opiniei publice la alta.

Fluctuațiile și deosebirile înregistrate de diferite sondaje de-a lungul campaniei și, cu precădere, estimarea inversă, de către IRSOP și IMAS, a ierarhiei primilor doi candidați clasai după cel dintîi tur al prezidențialelor, vorbesc mai puțin despre eventuale comportamente volatile ale electoratului ori despre divergența dintre metodele puse în lucru de către cele două situații. Diferența dintre procentele care despart CDR și PDSR (între 6% și 15%), ca și răsturnarea ordinii candidaților la președinție (Emil

Constantinescu conduce detașat în sondajul IMAS, în vreme ce Ion Iliescu marchează un foarte mic avantaj în sondajul IRSOP) îndeplinesc, deopotrivă, o misiune foarte precisă, aceea de a da răgaz dispozitivului tehnic al Guvernului și Biroului Electoral Central de a organiza și comunica (poate chiar de a ajusta) rezultatele definitive, în funcție de decizia pe care Palatul și statul major PDSR o vor lua după ce au epuizat analiza tuturor formulelor de guvernare posibile și după ce, eventual, au prefigurat chiar anumite acorduri. Plașa pe care se poate situa rezultatul definitiv al alegerilor parlamentare și clasamentul final al candidaților la președinție devine astfel suficient de largă și confuză pentru ca orice concluzie să nu mai pară surprinzătoare și, îndeosebi, pentru a bloca opoziția democratică într-o așteptare ce-i va scurta timpul de manevră dintre cele două tururi.

Trebuie spus însă că alegerile nu vor fi cîștigate la nivelul unei asemenea confuzii aritmetice, că regulile după care funcționează aritmetica electorală sînt, în sine, de nerecunoscut și de neînțeles pentru matematicienii înșiși, aceasta fiind, în ultimă instanță, doar una din expresiile probabile ale comportamentului politic în fața urnelor. O altă expresie matematică ce evidențiază de data aceasta o tendință majoră a electoratului este cea dezvăluită de IRSOP: înaintea scrutinului, peste 70% dintre alegători își doreau, mult sau foarte mult, o schimbare. Ceea ce pare să indice, cu maxima claritate la care pot aspira cifrele, că, indiferent în cîte tururi s-ar desfășura alegerile prezidențiale și indiferent cum îi va atribui Biroul Electoral Central primul loc la 3 noiembrie, candidatul Ion Iliescu nu va izbui niciodată, în condiții normale,

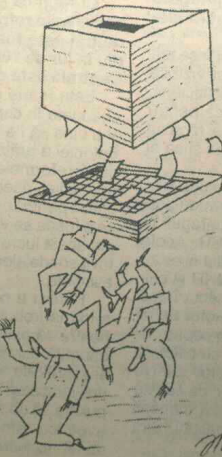
să depășească 30 de procente.

Un asemenea preț l-a plătit, la ultimele alegeri prezidențiale din Franța, candidatul stîngiu. Deși Lionel Jospin, după o uriașă mobilizare a electoratului propriu – care nu se poate compara cu deruta și procesul de descompunere politică în care se află, după alegerile locale, actuala majoritate prezidențială din România –, s-a clasat în frunte la primul tur, el nu a putut depăși decît cu foarte puțin, la cel de-al doilea scrutin, cele 40 de procente pe care dorința de schimbare a francezii-

30%, dincolo de care nu mai are dreptul decît la un vot negativ, oricît ar încerca să disimuleze acest lucru fluctuația procentelor din sondajele făcute la ieșirea de la secțiile de votare, oricît ar încerca, poate, să disimuleze acest lucru Biroul Electoral Central și dispozitivul tehnic al Guvernului.

Emoțiile trebuie deci să lipsească. Nu însă și încordarea. Certitudinea faptului că CDR va ocupa, proporțional, cele mai multe locuri în viitorul Parlament nu este sinonimă, la urma urmelor, cu victoria în alegeri. Negocierea consensului postelectoral și a majorității guvernamentale va lipsi de vlagă actuala opoziție. Dorinței de schimbare a electoratului nu-i va răspunde decît obligația clasei politice de a pertracta, de a se irosi în arta compromisiului. Pentru a răsturna regula politică fundamentală inaugurată în România odată cu introducerea votului universal, regula potrivit căreia opoziția nu poate să cîștige niciodată alegerile, este nevoie ca majoritatea guvernamentală de mine să fie o majoritate prezidențială, este nevoie ca Emil Constantinescu să cîștige în cel de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale. Numai în acest fel, un ciclu istoric început în 1919 va ajunge la capăt, numai în acest mod ziua de 17 noiembrie 1996 va deveni cea de-a treia dată majoră a istoriei contemporane românești, după 1 decembrie 1918 și 16-22 decembrie 1989.

Cu atît mai mult cu cît Emil Constantinescu nu mai este, ca în 1992, purtătorul unor speranțe difuze, exponențial unei opoziții ce se nutrește din sentimente, resentimente și simboluri. Emil Constantinescu intrupează acum un raționament social care animă peste 70% din electorat: schimbarea este necesară și urgentă. Iar această schimbare nu este doar o nădejde vagă și inconsistentă. Schimbarea este acum concretă. Schimbarea este un om legat prin contract de alegătorii săi, un om și o echipă. Acum, pentru România, schimbarea înseamnă un om care s-a schimbat el însuși, schimbarea înseamnă un om care poate să-i schimbe pe ceilalți, un om locuit de ideea schimbării, schimbarea înseamnă Emil Constantinescu.

lor le mai îngăduia reprezentantului guvernărilor socialiste care nu produsese decît blocaj social și declin economic. După două tururi de prezentare inițial doi candidați, voturile lor cumulate în turul secund i-au oferit lui Jacques Chirac o victorie fără emoții.

Aceeași lipsă de emoții s-ar cuveni să domnească acum în rîndurile forțelor democratice românești. Pentru prima oară după decembrie '89, electoratul este cu adevărat motivat. Iar motivația sa se numește dorința de schimbare. O dorință ce pune în fața președintelui Iliescu un prag maxim de

FLORIN GABREA

Arma secretă a Convenției Democratice

La sfîrșitul primului tur de scrutin al alegerilor prezidențiale – desfășurate concomitent cu cele generale – a ieșit în evidență trăsătura fundamentală a conceptului strategic pe care și l-au asumat cele două formațiuni politice principale, angajate în marea bătălie electorală, pentru susținerea propriilor candidați: CDR și PDSR. În vreme ce la CDR, surprinzător de matură și de sigură pe ea, se contura o tendință de convergență spre adevăr și spre cristalizarea acestuia în dialogul cu electoratul, mai ales cu cel lipsit de informație și discernămint, PDSR a adoptat o atitudine tot mai tranșantă de escamotare și învăluire, de disimulare și de deturnare a adevărului, luînd de bun, și pe nemestecate, rudimentarul concept brucian de „stupid people”. Nu întîmplător, atacurile verbale directe, materialul de publicitate video, precum și „futurașii” aruncați din avion, de o flagrantă tendențiozitate și de o suburană expresivitate, bazate nu atît pe incriminarea unor fapte săvîrșite în trecut, cît pe presupuziția lipsită de orice valoare juridică a săvîrșirii lor în viitor, se adresează doar instinctului alegătorului, nu și rațiunii acestuia. S-a avut aici în vedere nu o argumentație persuasivă, logică și rațională, ci o inoculare brutală, obsedantă, a fricii și a insecurității, sperîndu-se într-o declanșare a instinctelor tenebroase și a ieșirii lor din matcă. Consonanța armonică între formațiunea politică și liderul susținut de aceasta, cu efect benefic în cazul CDR, s-a dovedit inexistentă, cu efecte catastrofale, pentru PDSR și

candidatul său, Ion Iliescu, acesta din urmă pendulînd, după necesitățile de moment, între poziția de garant și susținător al partidului și aceea de „independent” necontaminat, gata să se lepede de balastul compromișător al acelor membri de partid (mulți, puțini?) contaminați de virusul corupției. Încrederea naște încredere și frica naște frică.

Responsabili de conturarea conceptului strategic și de punerea lui în practică sînt membrii staff-ului electoral și, mai ales, șefii de campanie ai celor două partide. În seara zilei de 7 noiembrie, la ora 21.45, pe programul TVR 1, am avut ocazia să-i vedem pe cei doi în acțiune. Din partea CDR pe d-na Zoe Petre, iar din partea PDSR pe d-l Iosif Boda. Amîndoi ca invitați ai d-lui Emanuel Iosopescu. Din punct de vedere imaginal, trebuie spus că amîndouă personalitățile reprezintă uluitor de exact, ceea ce nu deseori se întîmplă, esența vie a propriului concept strategic folosit.

Masiv, dar de o mobilitate corporală surprinzătoare, cu o inflexiune metalică, monocordă a vocii și cu o expresie facială „standard”, ce primea foarte puține modificări, sub imperiul schimbării registrului emoțional, fie el de veselie fătășă, nedesimulată, fie el de indignare sau dispreț zeflemisitor, articulînd bolovănos cuvintele, dar de o remarcabilă suplețe cogitală, d-l Iosif Boda era o prezență ce neliniștea, inspira nesigurantă, neîncredere și frică. Conștient sau nu de impactul finței sale cu auditoriul, domnia sa ex-prima un excedent gestual, reprimat, pesemne, cu

strictețe în relații strict ierarhice, ce tîndea să acapareze și să anihileze spațiul din sfera intimă a interlocutoarei sale. Cu această prezență autoritară, nici nu este de mirare că nota dominantă a campaniei prezidențiale negative pe care a girat-o, de tip demolator și incriminant, și-a găsit repede tonul de minimalizare, de coborîre vertiginosă a baremului infractional sub cota benignă a „micilor găinării” din campania parlamentară, „care se mai întîmplă pe ici, pe colo, și pe la casele mai mari, cum ar fi America și chiar Elveția”.

Dar d-l Boda nu este o figură nouă, nici pe scena politică, nici pe cea mediatică. Revelația acestui „turnir de generali” a constituit-o d-na Zoe Petre, o adevărată „armă secretă” a Convenției Democratice. De un calm imperturbabil, aparent misterioasă, parcimonioasă în cuvintele bine alese și impecabil roștite, cu acea retorică vie, caldă, specifică unui cadru universitar, d-na Zoe Petre nu s-a lăsat intimidată, nu a dat înapoi, nu s-a ferit să repete ceea ce pe durata întregii campanii a impus și a lăsat să se înțeleagă că, în consens cu alianța democratică, liderul acesteia, Emil Constantinescu, a adoptat și a aplicat consecvent tactica spunerii adevărului, a transparenței, a lămuririi electoratului, și nu a obnubilării întenționate a acestuia. Și, nu în ultimul rînd, marele atu al Convenției și un bun cîștigat, ceea ce, din instinct cadrist-discriminatoriu, PDSR a omis să facă, este faptul că a promovat în funcția de responsabil al campaniei prezidențiale o femeie. Pertinența argumentelor, elocvența expunerii și credibilitatea lor au fost dublate de un instinct sigur, irefutabil și de certă adeziune în rîndul electoratului telegraf de oraș și sate, instinctul feminin. Nu o dată, d-l Boda a fost dezarmat de evidența flagrantă a acestui adevăr. Cavalerismul domniei sale, exersat în țara cantonelor, a trebuit să ia locul inflexibilității funcționarului politic pus în slujba unei cauze pierdute.

ALEXANDER VON LINGEN,
membru al Parlamentului European, responsabil cu pregătirea țărilor asociate în vederea integrării în UE

Rezultatul alegerilor din 3 noiembrie – o șansă istorică pentru România

– Interviu realizat de OANA ARMEANU –

Sinteti un bun cunoscător al României. Ai fost observator și la alegerile din 1992, și la cele locale din iunie, iar acum ai venit din nou în România. Care sînt primele dumneavoastră impresii legate de rezultatul și de corectitudinea desfășurării alegerilor generale?

Am constatat o evoluție: psihoza că celălalt trișează este mai puțin evidentă. Ameliorarea a fost vizibilă încă de la alegerile locale și, de atunci, atît politicienii, cît și publicul au avut timp să se pregătească pentru cele generale. Membrii guvernului au avut și ei răgazul să realizeze că acesta este începutul viitorului și că ei reprezintă un *outgoing model*.

Au existat încă multe imperfecțiuni la nivelul secțiilor de vot, dar nu putem spune că a fost o fraudă premeditată. Observatorii noștri au constatat nereguli în toate privințele, în special din partea PDSR. Acolo unde în iunie a fost ales un primar al Opoziției nu s-au constatat acum aceste nereguli. PDSR, PUNR și ceilalți au încercat însă să facă așa cum au făcut întotdeauna. De exemplu, au expus afișe electorale în jurul birourilor de vot. Ca din întâmplare, un copac, vitrina unui magazin sau fațada unei case erau pline de afișe, dar numai ale PDSR-ului și ale aliaților săi. Nu am văzut un singur afiș al Opoziției. Nu cred că aceste nereguli au influențat rezultatul, dar arată că oamenii Puterii sînt obișnuiți să facă astfel de ilegalități. Sînt vechi obiceiuri, care trebuie să dispară.

Acum însă, cel mai important lucru este să privim către viitor. Sarcinile cărora trebuie să le facă față noua echipă sînt atît de mari, încît trebuie asigurată nu numai o largă majoritate, ci și un climat de cooperare între partidele din coaliție, care trebuie să dea oamenilor impresia că guvernul face ceva și că sacrificiile inevitabile nu sînt în van și nu au ca scop doar păstrarea puterii de către cîțiva politicieni. Ar trebui ca tot ceea ce se cheamă Opoziție să formeze o coaliție pentru a începe munca de reformă.

UE va sprijini România

Ce influență are rezultatul alegerilor asupra modului în care UE percepe România?

Cred că România are, în urma rezultatului acestor alegeri, o șansă enormă pentru intrarea în UE. România și Bulgaria au avut un noroc nebun să fie luate asociate la UE, și acest lucru s-a întîmplat din cauza puciului de la Moscova. Dar, odată ce România și Bulgaria se află în grupul celor 10 țări asociate, trebuie să facem mult mai mult pentru ca România să nu rămînă ultima. Există o voință puternică la Bruxelles de a o ajuta și de a colabora cu politicienii ai adevăratei reforme. Schimbarea care s-a produs acum ajută foarte mult din punct de vedere politic, pentru că cei ce au ajuns acum la guvernare au parteneri în Parlamentul European: creștin-democrații, social-democrații și liberalii. PDSR nu are parteneri acolo, nici măcar pe comuniști, pentru că ei nu sînt nici una, nici alta. Din punct de vedere economic, dacă noul guvern va începe reforme adevărate, investițiile străine nu vor întîrzi să vină.

O populație pregătită să suporte costurile reformei

Credeti că populația va putea suporta costurile sociale ale reformei, ținînd cont de faptul că nivelul de trai este foarte scăzut în România (salariul mediu în jur de 100 USD, în timp ce în țările din Europa Centrală este de 200–300 USD)?

Este foarte greu și aceste lucruri trebuie întotdeauna luate în considerare. Dar reformele sînt necesare și e bine să fie făcute cît mai repede posibil. Exemplul Estoniei a arătat că, dacă guvernul este gata să introducă reformele foarte repede și să le explice cinstit populației, aceasta este pregătită să accepte niște sacrificii pentru o perioadă scurtă, dacă are convingerea că situația se va îndrepta. Cu atît mai mult se va întîmpla acest lucru în România, a cărei populație este, potrivit sondajelor, cea mai pro-europeană din toate țările asociate.

Pentru a nu fi nici optimist, nici pesimist, cred că reforma trebuie să se desfășoare în următorii 10 ani, pentru că nimeni nu poate accepta sacrificiile peste o anumită durată de timp. Dacă rezultatele sînt vizibile, și sacrificiile se fac mai ușor. Mai ales că există deja unii indicatori economici pozitivi. Problema este că populația să se schimbe odată cu transformările care vor avea loc. Am văzut, de exemplu, că în România oamenii nu lucrează decît trei-patru zile pe săptămînă. Într-o economie de piață, nu ne putem oferi acest lucru. Și, cred că după schimbarea guvernului și a politicii, trebuie schimbată, treptat, și mentalitatea populației. Cred că este lucrul cel mai greu, fără de care politicienii nu pot reuși. Presa și ONG-urile trebuie să se implice mult în această privință. Nu este vorba de un fenomen românesc. Eu sînt german și am văzut că, după șase ani de la reunificare, germanii din est au încă o problemă de mentalitate în ce privește apropierea față de muncă. Faptul că un român care a plătit mult pentru un automobil conduce ca un nebun, riscînd să-și distrugă mașina, arată că nu realizează că-și face rău lui însuși, proprietății sale, și nu altcuiva.

Coabitarea președinte-guvern

În ce măsură rezultatul celui de-al doilea tur de scrutin va influența politica viitorului guvern?

Chiar dacă după al doilea tur de scrutin va exista o coabitare, Constituția României nu dă aceleași puteri președintelui ca în Franța, de exemplu. Dacă președintele și guvernul sînt de aceeași parte, este mult mai ușor pentru cel dintîi să-și exercite influența. Cu un guvern de altă coloratură decît a președintelui, cred că rolul acestuia va scădea, ajungînd la nivelul prevăzut de Constituție. Aceasta înseamnă că el va avea o oarecare influență, dar deciziile esențiale pentru țară vor fi luate de guvern. Chiar în Franța, unde președintele e mult mai puternic, am văzut că, în cursul coabitării, guvernul și-a putut face treaba.

Care sînt, în opinia dumneavoastră, șansele lui Emil Constantinescu de a fi ales președinte?

Dacă CDR, USD și celelalte partide de opoziție rămîn împreună și dau impresia alegătorilor că trebuie să aibă un președinte de aceeași parte cu guvernul, poate reuși. Pentru că partenerii lui Iliescu nu sînt la fel de numeroși. Dar trebuie acum lucrat asupra populației. Acum populația știe că viitorul guvern este unul nou, al partidelor de opoziție. Trebuie explicat oamenilor că pentru a realiza reformele pentru care ei au votat, este nevoie în același timp de o schimbare a președintelui. Bineînțeles că Ion Iliescu va zice că, dacă președintele și guvernul sînt de aceeași culoare, este periculos pentru țară. Nu este adevărat, pentru că guvernul nu are o singură culoare, ci mai multe nuanțe, și asta nu reprezintă niciodată un pericol ca atunci cînd e vorba de un bloc foarte puternic. Dimpotrivă, trebuie avută multă grijă ca această coaliție să nu se destrame.

Perspectivile noului guvern

Credeti că un guvern CDR poate rezista patru ani? Pesimiștii spun că noul guvern nu va fi în stare să rezolve problemele atît de dificile ale acestor perioade și că există riscul întoarcerii la putere a foștilor comuniști, așa cum s-a întîmplat în celelalte țări din Europa Centrală și de Est.

Cred că acest risc este minim. Dar tocmai pentru a-l evita este acum important să se găsească un program comun și o echipă unită care să facă reforma. Dacă acest lucru se realizează încă de acum, este mult mai greu pentru un partid să iasă din coaliție. Dacă nu se decide acum cadrul, unul din parteneri poate întotdeauna zice că ceilalți au trișat, sau au schimbat direcția, și să părăsească coaliția. PDSR este un partid din regimul trecut, din timpurile trecute, pentru care nu există loc într-o societate modernă. Populația trebuie să decidă ce tendință preferă. În patru ani vom putea spune dacă aceasta este mai degrabă social-democrată, conservatoare sau liberală. Dar aceste trei grupări trebuie să facă lucrurile împreună, cel puțin pentru legislatura viitoare. Pentru că ajungem în anul 2.000 și se ridică problema dacă România rămîne singură sau intră în UE. Dacă noul guvern începe reformele, are succes în atragerea investitorilor și cooperează cu instituțiile UE, există șansa ca guvernul din anul 2.000 să fie deja guvernul de aderare.

Intrarea în UE se va face în mai multe valuri? Unele țări sînt mai avansate decît altele. Dar formal rămîn întotdeauna într-un grup de 10 țări asociate. Strategia de pregătire a lor pentru aderare este multilaterală, nu bilaterală. De abia după începerea negocierilor procesul devine bilateral. Aceasta este o șansă pentru România, pe care guvernul trecut a neglijat-o.

Dar toată lumea face diferențe între țările de la Vișegrad și cele din Europa de Est.

Nu noi. Cehii, polonezii sînt cei care fac diferențe. România, prin voința populației, așa cum au arătat-o sondajele, are acum o mare oportunitate. Acum nu mai există ambiguități în ce privește situația României de o parte sau de alta a Europei.

5 noiembrie 1996

POLIROM

ULTIMELE APARIȚII

Adrian Marino
Politică și cultură

Vasile Goga
Fragmente salvate
(1975-1989)

Prefața: Vladimir Tismăneanu

8.500 lei

Iosif Sava
Radiografii muzicale

8.800 lei

Stelian Tănase
Revoluția ca eșec

6.500 lei

Marcel Cornis-Pope
The Unfinished Battles

Gabriel Andreescu
Naționaliști, antinaționaliști...

6.000 lei

Romanian Postmodernism
Before and After 1989

7.900 lei

Comenzi la CP266, 6600, Iași Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111;
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm; Email: polirom@mail.cccis.ro;

Cărțile pot fi procurate și de la
Librăriile Humanitas din întreaga țară

CRISTIAN PEDA

Între inconștiență și talent

Un calcul simplu ne arată că diferența de patru puncte (mai precis: de 4,04%) dintre d-nii Emil Constantinescu și Ion Iliescu e mai mică decât suma procentelor acelor candidați - în număr de zece - care au obținut sub 3% la 3 noiembrie. Nimeni nu știe (deocamdată) către cine se vor îndrepta acele voturi acordate în primul tur d-nilor Mohora (1,27%), Manolescu (0,71%), Păunescu (0,69%), Popa (0,47%), Muntean (0,43%), Câmpeanu (0,35%), Anghelina (0,34%), Mudava (0,31%), Niculescu (0,24%) și Militaru (0,22%). Ceea ce știm însă sigur e că, adunate, aceste voturi date celor pe care i-am putea numi minoritarii absoluți fac 5,03%. La un electorat comparabil cu cel prezentat la urne în 3 noiembrie, 5 procente înseamnă foarte mult pentru unul din candidații aflați față în față în turul al doilea. Dacă ținem seama, de pildă, că 11% din electoratul d-lui Iliescu (aproape 400.000 de cetățeni) a fost compus, la 3 noiembrie, din votanți CDR, realizăm că îndreptarea acestora din urmă, în turul al doilea, către candidatul CDR la președinție ar putea reduce diferența dintre acesta și aspirantul la al treilea mandat mai puțin decât ar putea s-o facă atragerea tuturor voturilor minoritariilor absoluți în tabăra d-lui Constantinescu. În orice caz, orice reorientare a votanților CDR care au optat în primul tur pentru d-l Iliescu ar spori șansele candidatului CDR, în măsura în care acesta ar fi (cel puțin în parte) beneficiarul celor 5,03% acordate minoritariilor absoluți. Invers, orice ezitare a votanților CDR care au votat în primul tur cu d-l Iliescu, în fața reorientării voturilor lor către candidatul CDR la președinție, ar însemna susținerea acestui discurs incredibil, născocit de staff-ul iliescian între cele două tururi, discurs în care se afirmă că soluția cea mai bună pentru România ar fi o coabitare CDR-Iliescu. Într-adevăr, așa cum spuneam, pentru această soluție au votat deja în chip implicit, în primul tur, circa 400.000 de persoane din cele 12,65 milioane prezentate la vot; cine ține seama de acest fapt realizează că discursul d-lui Iliescu referitor la coabitare e aproape sinucigaș, în măsura în care își propune să seducă în mod explicit un număr de electori de cel puțin șase ori mai mare decât cei pe care i-a convins în mod implicit.

Să observăm apoi că, împreună, cei zece minoritarii absoluți au obținut mai mult decât au obținut sepa-

rat d-nii Gheorghe Funar (3,22%) sau Vadim (4,72%) și aproape tot atât cât d-l Gheorghe Frunda (6,02%). Orice reorientare a electoratului CDR-ist al d-lui Iliescu către d-l Constantinescu ar spori șansele acestuia din urmă, în eventualitatea - foarte probabilă - în care domnia sa ar beneficia și de voturile acordate în 3 noiembrie d-lui Frunda. De fapt, compensarea resolidării PUNR-iștilor și a PRM-iștilor cu candidatul la al treilea mandat ar putea fi realizată cel mai ușor prin atragerea voturilor date la 3 noiembrie minoritariilor absoluți, dar și a celor acordate candidatului PDSR de către votanții CDR. (Nu cred că știe cineva cât anume din

aceștia reprezintă foști votanți CDR și Constantinescu, dezamăgiți între timp de lider, respectiv foști votanți PDSR și Iliescu, dezamăgiți de partid.) Diferența de scor pe care ar putea-o realiza liderul CDR, dacă aceste redistribuiri i-ar fi favorabile, ar fi atunci de peste șase procente. Discursul d-lui Iliescu despre posibilitatea federalizării României, în urma asocierii UDMR la guvernare, are ca țel diminuarea acestui avantaj clar, în măsura în care caută nu doar voturile date la 3 noiembrie liderilor PRM și PUNR, ci și părți din electoratul indisciplinat al CDR.

În fine, cei 13 candidați luați în seamă pînă acum (minoritarii absoluți împreună cu triada Frunda-Funaru-Vadim) au atras un electorat (18,99%) comparabil cu cel al d-lui Petre Roman (20,54%). Dacă redistribuirea sugerate mai sus ar deveni fapt, atunci liderul CDR ar putea câștiga la 17 noiembrie, cu votul a doar jumătate din electoratul din 3 noiembrie al d-lui Petre Roman (de pildă, cu sprijinul celor care nu au votat pentru USD în primul tur, deși l-au ales pe fostul premier). Discursul iliescian în care se încearcă discreditarea d-lui Roman e destinat tocmai limitării acestei evoluții foarte probabile (foarte probabile, dacă nu se ține cont doar de caracterul compozit al electoratului USD, ci și de autoritatea exercitată de liderul USD asupra propriilor susținători, ca și de poziția de președinte al Senatului pe care d-l Roman ar pierde-o în urma înfringerii d-lui Constantinescu).

Insumate, mărimile care exprimă voturile acordate candidaților care nu intră în turul al doilea reprezintă 39,53%. Diferența dintre acest procent și cel cu care a fost creditat primul clasat în 3 noiembrie este de 7,28%, adică aproape dublul diferenței dintre primii doi clasati în cursa prezidențială. Arbitrii disputei de la 17 noiembrie sint deci cu mult mai numeroși decât au încercat să o acrediteze PDSR-iștii care îl susțin încă pe d-l Iliescu, atunci cînd au evocat, inspirați de suflul ultranaționalist al foștilor aliați PRM și PUNR, pericolul maghiar. Am spus „îl susțin încă pe d-l Iliescu” deoarece nu e sigur că, în combinație cu acest discurs ultranaționalist care îl reapropie pe d-l Iliescu de d-nii Vadim și Funar, discursul în care domnia sa vorbește de „fripturiștii din PDSR” îi va mai putea asigura un electorat la fel de disciplinat precum în primul tur (cînd aproape toți votanții PDSR l-au votat la prezidențiale).

D-l Constantinescu pare a fi favoriz în întrecerea din 17 noiembrie. Domnia sa va obține o victorie confortabilă dacă electoratul CDR și cel al d-lui Roman vor înțelege că alianța CDR-USD nu e o „trădare”, ci o mostră de compromis inteligent și pragmatic, net diferit de înțelegerile clientelare făcute de PDSR cu foștii aliați; dacă electoratul d-lui Frunda va realiza că orice vot acordat în turul doi d-lui Iliescu e un sprijin dat PUNR sau PRM și dacă electoratul minoritariilor absoluți va realiza că d-l Constantinescu nu e soluția cea mai puțin rea, ci o soluție realmente bună. În fond, comparînd evoluțiile d-nilor Iliescu și Constantinescu din 1992 încoace, orice om rațional realizează că primul a susținut la guvernare o alianță care, deși nu mai beneficiază decât de circa 30% din electorat, a exercitat o putere cvasi-absolută asupra societății, în vreme ce d-l Constantinescu a reușit să întrețină în opoziție o alianță care, în ciuda scîndărilor, are acum - singură - un scor egal celui al fostei Puteri. Aceasta e, de fapt, exprimată sec, în cifre, diferența dintre inconștiență și talent. Vom alege între inconștiență și talent.

MARIAN CHIRIAC

Un duo pentru reformă?

Primul parlament al României postdecembriste a fost cvasi-monolitic și a generat un guvern care a încercat să urnească din loc reforma. N-a fost să fie. Cel de-al doilea executiv, al finanțistului Theodor Stolojan, a administrat creșterea zero. A fost o perioadă tranzitorie. PDSR și aliații săi vremelnici au susținut pe urmă cabinetul premierului Nicolae Văcăroiu, care a fost unul al mediocrității. Tergiversarea în aplicarea reformelor economice și sociale, stagnarea la nivel economic, temporizarea la nivel politic au fost principalele sale atribute.

Alegerile de la 3 noiembrie 1996 au dus la constituirea unei noi majorități parlamentare, care, pînă acum, a schițat cîteva elemente ale noului echilibru politic și ale viitoarei guvernări. Cel de-al patrulea executiv de după decembrie 1989 nu are încă nume, ci doar niște obligații.

Joi 7 noiembrie, la Palatul Elisabeta - pînă nu de mult locul de desfășurare a numeroase sindrofii PDSR -, liderul Convenției Democratice Române (CDR) și respectiv cel al Uniunii Social Democratice (USD) au semnat un Acord politic de colaborare electorală, parlamentară și guvernamentală.

Sub primul aspect al Acordului, lucrurile sînt foarte clare: Emil Constantinescu devine candidat unic al opoziției democratice la președinția României, fiind susținut nemijlocit - logistic și financiar - de către USD și liderul acesteia, Petre Roman. Câștigarea celui de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale a devenit obiectivul prioritar al acestor coaliții politice. În acest mod se va realiza o frească și absolut necesară compatibilitate între autoritățile fundamentale ale statului, precum și premisele întocmirii și aplicării unui program de guvernare rezultat din identificarea și concretizarea obiectivelor convergente

din platformele electorale ale CDR și USD*, se arată în Acord.

În principiu, s-au împărțit și principalele funcții în Parlament și în viitorul guvern. Astfel, conform Acordului, CDR va îndeplini funcția de președinte al Camerei Deputaților, iar USD pe aceea de președinte al Senatului (aici nominalizarea lui Roman este fermă); Convenția va îndeplini funcția de prim-ministru (în mod cert un țărănist), iar USD pe cea de ministru de stat în domeniul afacerilor externe; tot USD va conduce cel puțin un minister din domeniul economic, social-cultural și respectiv al ordinii și siguranței naționale. Sarabanda numelor ce ar compune viitorul executiv a început deja în presă, însă conducerile celor două coaliții spun că negocierile efective vor începe abia după 17 noiembrie.

Noua alianță parlamentară și guvernamentală rămîne deschisă și altor formațiuni politice, îndeosebi „celor care își asumă programul nostru de guvernare” (Emil Constantinescu). În

realitate, dintre partidele parlamentare în calcul nu poate intra decît cel mult UDMR, formațiune cu care pînă acum - îndeosebi din considerente electorale - nu s-a realizat o înțelegere concretă, dar UDMR a anunțat că va susține candidatura lui Constantinescu. Alianța CDR-USD are nevoie de sprijin suplimentar, atît timp cît își poate propune unele modificări constituționale, lucru imposibil de realizat fără sprijinul a două treimi din Parlament.

Încheierea Acordului politic dintre CDR și USD a relevat unele tendințe pozitive la nivelul vieții politice. Negocierile foarte rapide asupra acestui document, derulate de-a lungul a doar două zile, au demonstrat că într-un mediu politic dominat preponderent de incrinenare, compromisul este totuși posibil. Deși au colaborat adesea destul de bine în ultimii ani cînd s-au aflat în opoziție, CDR și USD au dus ultima campanie electorală fiecare pe cont propriu. Lipsa unei comunicări politice directe, recurgerea la atacuri reciproce, divergențele majore din anii 1990-1991, toate acestea păreau să afecteze relațiile dintre cele două coaliții politice. În cele din urmă, factorii de coeziune i-au constituit adversarul comun (în speță Ion Iliescu), aritmetica parlamentară (CDR și USD sînt împreună circa 53% din locurile Camerelor legislative), ca și similaritatea unor elemente ale programelor de guvernare.

Pe de altă parte, faptul că s-a convenit de principiu o formulă de guvernare, înainte de a se recurge la o simplă împărțire de posturi, pare să fie consecința asumării unui mecanism real de negociere asupra unor obiective ale guvernării.

Descentralizarea administrației locale, inițierea reformei fiscale, re-lansarea privatizării, stăvilirea infla-

ției, eradicarea corupției sînt cele cîteva principii „tari” de la care CDR și USD își propun să înceapă cu adevărat reforma în România. Telul dorit este creșterea bunăstării materiale și integrarea României în Uniunea Europeană și NATO.

Concretizarea acestor obiective largi constituie o problemă asupra căreia se poate discuta, atît timp cît noua alianță poate fi oricînd subminată de interese divergente dintre diferitele orientări doctrinare (aici e îndeosebi cazul CDR), de orgolii personale și, nu în cele din urmă, de o iarnă grea.

În campania electorală s-a promis foarte mult. Opțiunea electoratului pentru schimbare a fost clară. Cu toate acestea, bătaia pentru România este departe de a se fi încheiat, urmînd testul celui de-al doilea tur al prezidențialelor. Logica spune că un guvern al CDR și USD are nevoie, în perspectiva schimbărilor dorite, de un președinte aliat, garant al voinței politice, nu de un președinte care să-l faulteze ori de cîte ori are ocazia. Pînă la proba contrarii și explicații suplimentare, teza lansată de candidatul PDSR - cea a stabilității țării - se contrazice singură, atît timp cît Ion Iliescu își propune contrabalansarea „inițiativelor riscante pe tărîm politic, economic și social luate de un guvern de dreapta”.

Care guvern, din cîte se întrevede pînă acum, își propune nu atît să se ghideze după considerente ideologice, cît mai ales să înceapă reformele structurale. În România, după o pentagonală roșie și un patruleter al stagnării, poate că a venit vremea unui duo pentru reformă.

PAVEL CÂMPEANU

Dezbaterile celor 16 candidați la președinție (31 oct. 1996)

Centrul Independent de Studii Sociale și Sondaje - C.I.S.

Raport de monitorizare nr. 18. Proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul „Phare” și de Est-Libertés - Paris. Echipa de monitorizare: Gabriela Russo, cercetător, Institutul de Igienă; Ștefana Steriade, profesor, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării; Gabriel Nagăț, cercetător, Institutul de Filozofie; Vlad Russo, redactor, Editura Humanitas; Coordonator: Pavel Câmpeanu.

Rolul Televiziunii

În perspectiva dezbaterii care urmează, principala deficiență în organizarea reuniunii din 31 octombrie constă în controlarea ei integrală de către TvR. Practicată pe plan internațional de peste trei decenii, dramaturgia acestui gen de dezbateri a conturat câteva roluri și anume:

1. Inițiatorul - organizația sau instituția sub a cărei egidă are loc dezbaterii.
2. Regia politică - grupul care stabilește formula, regulile, moderatorii și mecanismele procedurale, începând cu modalitatea de formulare a întrebărilor adresate celor doi - sau mai mulți - protagoniști.
3. Protagonistii - competitorii care se confruntă.
4. Furnizorul condițiilor logistice și tehnice care asigură transmiterea dezbaterii.

Distribuția acestor roluri nu este standardizată. Tendința precumpănitoare merge către disocierea dintre rolurile cu conținut politic și cel cu conținut tehnico-logistic, acesta din urmă rezervat fremește stațiilor de televiziune. Contrar acestei tendințe, în pregătirea și desfășurarea întâlnirii menționate, TvR și-a arogat, formal ori informal, complet ori parțial, toate aceste patru roluri (inclusiv cel al protagoniștilor, moderatorii numiți de ea consumând în medie mai mult timp decât candidații).

Moderatorii

Spre deosebire de 1992, de astă dată moderatorii au fost recrutați exclusiv din rândurile personalului TvR. În astfel de evenimente moderatorii au atribuții eminamente politice: ei asigură respectarea regulilor stabilite și nu de puține ori elaborează întrebările. De aceea, în selectarea lor, staff-urile candidaților iau în considerare atât competența profesională, cât și credibilitatea politică a celor avuți în vedere - prin credibilitate politică înțelegându-se în primul rând poziția neangajată, disponibilitatea pentru un comportament imparțial față de competitori.

Or, în cazul discutat, toți cei trei moderatorii erau nu pur și simplu publiciști ai audiovizualului, ci persoane investite cu responsabilitatea nemijlocită a poliției promovate de TvR. Susținătorii notorii ai puterii aflat înaintea, și după 1989, credibilitatea lor politică nu poate fi decât fructul natural al unei astfel de cariere. Aceiași oameni care au asigurat mereu devotamentul TvR față de putere urmau să asigure și dirijarea imparțială a presupusei dezbateri dintre candidații la președinție.

Regia acestui show politic nu și-a dovedit extravaganța numai prin modul cum i-a selectat pe moderatorii, ci și prin maniera în care le-a definit atribuțiile: interzicerea comunicării între candidații anula dezbaterii și odată cu ea obiectul specific al acțiunii de moderare. Moderatorii trebuiau să se achite de un rol pe care scenariul în fapt îl invalidase. Cu cât mai insignifiant devenea rolul, cu atât mai bizară apărea aglomerarea actorilor chemați să-l interpreteze. Drept urmare, cu cât mai apripit se străduiau cei trei moderatorii să-și demonstreze utilitatea, cu atât mai strident răsună redundanța partiturii lor. La numărul lor excesiv s-au adăugat prea numeroasele lor intervenții în care, neavând ce spune, își dădeau inutil cuvântul unul altuia.

Reuniunea a totalizat 154 de intervenții, dintre care 80 ale moderatorilor și 74 ale candidaților. Iată numărul și durata intervențiilor pe fiecare moderator:

	Număr intervenții	Durata
D. Șincan	21	11'26"
P. Șoloc	26	17'45"
Em. Ispescu	33	12'29"
Total	80	41'40"

Moderatorii au consumat, de exemplu, minute întregi pentru a anunța numele candidaților care își epuizaseră duratele alocate ori pentru a le oferi restanțe de 3 secunde. Cheltuirea parazită a timpului a inclus și fastidioasa trageră la sorți: 7'56" - și astfel, din cele 210' alocate, candidații nu au mai putut valorifica decât circa 3/4. Pe de altă parte însă, nu toți candidații au folosit integral timpul care le fusese pus la dispoziție.

Scenariul

Privit celor anunțate și facsimilului filmat, regulile reuniunii au fost convenite printr-un protocol încheiat între Birourile Permanente ale celor două camere, CNA, reprezentanții celor 16 candidați și TvR. În pofida multitudinii de semnături etalate pe micile ecrane, paternitatea scenariului rămâne totuși dubioasă din diverse motive, cum ar fi:

1. Un sfert dintre candidații în numele cărora fusese semnat protocolul: Emil Constantinescu, Nicolae Manolescu, Adrian Păunescu, Gheorghe Funar - au protestat chiar de la începutul reuniunii împotriva ideii că o dezbateri politică de asemenea semnificație se poate baza pe interzicerea comunicării între participanți, interzicere menită să evite criticarea președintelui în funcție.

2. Trencind cu vederea sau chiar incuviințind în repetate rânduri frecvențele abateri de la protocol, moderatorii au lăsat să se observe că regulile reuniunii depind mai puțin de prevederile aceluși document decât de propria lor voință. De subliniat pentru exemplificare că, în conformitate cu protocolul, fiecare candidat avea dreptul să ia cuvântul de trei ori. Numărul preconizat al intervențiilor lor fusese deci de 48 (16x3), pe cînd numărul lor efectiv a fost de 74. O treime dintre intervențiile candidaților au reprezentat prin urmare abateri de la protocol tolerate de moderatorii. De unde presupunerea că cele două birouri parlamentare, CNA și o parte dintre candidați au convenit în afara protocolului ca desfășurarea reuniunii să fie lăsată la latitudinea reprezentanților TvR.

Pe lângă neclaritatea paternității și incoerența aplicării lui, acest scenariu prezintă și unele deficiențe de substanță:

1. El era orientat nu spre largirea, ci spre restringerea timpului alocat candidaților.
2. El încălca dreptul la libera expresie al candidaților pentru funcția supremă în stat.
3. El lăsa în seama exclusivă a TvR problema politică de substanță a întrebărilor care urmau să fie puse candidaților.

Întrebările

Experiența internațională tratează întrebările ca problema-cheie a acestui gen de dezbateri. Procedecele consacrate sînt:

1. Schimbul de întrebări-răspunsuri între protagoniști.
2. Întrebări adresate candidaților de reprezentanți ai opiniei publice participanți direct în emisiune (procedeu utilizat în dezbaterii Clinton-Dole din 17 octombrie a.c.).
3. Întrebări formulate de moderatorii, obligați să păstreze cel mai strict secret asupra conținutului lor.

Ultimul procedeu a fost experimentat la noi în 1992, responsabilitatea întrebărilor fiind încredințată atunci unor ziaristi din afara TvR, selectați prin tragere la sorți. Spre deosebire de Televiziunea de stat în 1992, în 1996 Televiziunea publică și-a asumat această prerogativă crucială direct, integral și exclusiv. În mod practic ea a procedat la:

1. Elaborarea întrebărilor în număr de două, pornind de la 4.000 de scrisori.

2. În acest scop utilizarea exclusivă a corespondenței adresate TvR de publicul său, ignorând astfel scrisorile primite de alte instituții mass-media, precum și imensa majoritate a populației care nu recurge la acest gen de corespondență.

3. Evitarea oricărei referiri la metodologia care permite extrapolarea a două întrebări din 4.000 de scrisori - pentru bunul motiv că o asemenea metodologie nu există.

4. Compunerea în fapt a celor două întrebări în interiorul TvR de către persoane a căror identitate rămâne necunoscută.

5. Contrar prevederilor protocolului, reducerea celor două întrebări la una singură, propusă de d-l Emil Constantinescu și acceptată pe loc de directorul general adjunct al TvR, d-l Dionisie Șincan - liberat de decizie care atestă controlul total al TvR asupra întrebărilor.

6. Plasarea întrebărilor la un nivel de generalitate maximă, de natură să-i ghideze pe candidații spre răspunsuri cât mai puțin specifice.

7. Admițînd în locul răspunsurilor citirea de către numeroși candidați a unor texte elaborate anterior, moderatorii au acceptat practic renunțarea la orice fel de întrebări - o distanțare și mai categorică de prescripțiile protocolului.

Sugestii pentru dezbaterile Tv Iliescu-Constantinescu

Întemeindu-ne pe observațiile prilejuite de monitorizarea așa-zisei dezbateri din 31 octombrie a.c. precum și pe faptul că CIS este singura echipă de specialitate care a studiat dezbateri similare din octombrie 1992 (vezi Pavel Câmpeanu, *De patru ori în fața urnelor*, ed. All, 1993, p. 172), din dorința de a contribui la pregătirea corespunzătoare a apropiaților dezbaterii, sugerăm următoarele:

1. **Scenariul** dezbaterii să fie elaborat de către reprezentanții celor doi candidați, cu consultarea tehnică a unui specialist din TvR, fără amestecul vreunei alte instituții.

2. **Programarea:** în ultima zi permisă de lege, între orele 20-21.30.

3. **Elaborarea a trei întrebări** specifice, de genul:

a. Ce vă face să credeți că ați fi un președinte al României mai bun decât contracandidatul dv.?

b. Indicați primele trei legi pe care ați dori să le puteți promulga dacă ați fi ales.

c. Ținînd seama de rezultatele alegerilor parlamentare, ce guvern ați prefera să validați dacă ați fi ales: program, formațiuni, persoane?

Întrebările s-ar adresa ambilor protagoniști, fiind date publicității în prezua dezbaterii.

4. **Moderatorii:** fie câte unul desemnat de fiecare staff, fie unul singur, care să fie un comentator politic notoriu și neangajat, ca, de ex.: Iolanda Stăniloiu, Paul Grigoriu, Alina Mungiu, Gabriel Giurgiu etc.

5. **Desfășurător:** scenariul ar putea cuprinde 4 secvențe și anume:

Secvența I:			
a. Cuvînt de deschidere, un moderator			3'
b. Declarațiile inițiale ale celor doi candidați	cîte 5'	10'	=13'
Secvența II: Răspunsurile alternative la cele trei întrebări	cîte 5'	30'	=32'
Moderatorul		2'	
Secvența III: Întrebări reciproce pe care și le pun candidații, cite trei.			
Formularea întrebărilor a răspunsurilor	cîte 1'		
Secvența IV: Declarațiile finale ale candidaților	cîte 5'		=10'
Intervențiile moderatorilor pe parcursul întregii emisiuni			=5'
6. Ordinea: candidații vor avea alternativ înțelegerea în cite două din cele patru secvențe.			

7 noiembrie 1996

1996

13-19 noiembrie

HUMANITAS
Cartea care dărnice

A apărut volumul 5 din colecția TEZAUR: Poezia simbolistă românească de Rodica Zafiu
Marți 12 noiembrie ora 17, la Librăria din fundul curții
George Pruteanu lansează cartea Poezia simbolistă românească de Rodica Zafiu.

Apărută în primăvara acestui an, TEZAUR a fost găndită în special pentru elevi, studenți și profesori, textele fiind întotdeauna însoțite de dosare critice. Confruntare de păreri și diversitatea modelelor de interpretare, au sperat editorii, vor desființa metoda prăfuită a învățării „pe dinafară” a comentariilor literare. Numai prin schimbarea paradigmei de învățămînt pot să apară în România oameni cu adevărat liberi.

Pentru ca aceste cărți să fie receptate, Humanitas are nevoie de sprijinul dv.

Cu gînduri bune,
DEP. PROMOTIE

H.-R. PATAPIEVICI

Spre lichidarea succesiunii regimului Iliescu

Schimbarea tablei de valori

În sfârșit, pentru prima oară după șapte ani, Opoziția la regimul Iliescu a fost creditată majoritar de electorat. Logica schimbării din Decembrie '89, să ne amintim, a fost a străzii. Ei i-a urmat o logică a stagnării/restaurării, elaborată și „implementată” de regimul Iliescu, care, împotriva logicii schimbării din '89, a fost de două ori legitimat printr-un vot democratic. Acum, pentru prima oară, logica schimbării pare a nu mai aparține străzii și minorității intelectuale, ci urnelor. Dacă ne gândim că logica schimbării pe care a impus-o Revolta din Decembrie 1989 a fost înfrimată de facto prin instaurarea regimului Iliescu și înscăunată de jure prin neîncrederea manifestată de majoritatea electorală față de Opoziția politică, care era purtătoarea schimbării, atunci pare limpede că votul de la 3 noiembrie exprimă prima recunoaștere populară a faptului că Opoziția la regimul Iliescu este moștenitoarea naturală a intențiilor din Decembrie '89. Într-un sens, victoria de acum a Opoziției reprezintă, cum spunea analistul Dorel Șandor, „a doua eliberare”.

Deoarece 74% din populația țării a dorit schimbarea, votul de la 3 noiembrie reprezintă nu numai expresia politică a opțiunii pentru o schimbare în România, ci și primul pas în stabilirea unei noi table de valorilor publice. La ce mă refer? Pentru marele public, aspectul cel mai dezolant al regimului Iliescu era capacitatea acestuia de a face toate jocurile, de a le manipula cu orice mijloace în favoarea sa și, în același timp, de a se sustrage oricărei supravegheri publice, oricărui control legal și, pe cale de consecință, oricărei sancțiuni legale (dacă era cazul: în majoritatea cazurilor, era). De aceea, mulți dintre noi au ajuns să simtă pe pielea lor că în România regimului Iliescu există două categorii de cetățeni: cetățenii de categoria întâi, care se află deasupra legii deoarece aparțin clanului conducător sau se numără printre clienții regimului, și cetățenii de categoria a doua, restul, care sunt în mod natural suspuși tuturor suncanilor la care îi poate condamna fantezia corupt-tenebroasă a cetățenilor din prima categorie. Altfel spus, prin faptul că Justiția se comporta ca și cum nu ar fi dorit să aibă jurisdicție asupra castei aparatului de stat și a clienților regimului Iliescu, acesta părea etern înfipt în fruntea țării. În plus, spre exasperarea tuturor celor care resimțeau ca pe un abuz strigător la cer împărțirea cetățenilor țării în cetățeni de mîna a doua și cetățeni cu imunitate absolută, majoritatea electorală confirma mereu, prin vot, prezența la putere a clanului oligarhic. Ei bine, votul de la 3 noiembrie sugerează că valorile care au funcționat pînă acum în plebiscitarea regimului Iliescu au fost răsturnate și înfrimă, pentru prima oară după 1989, logica apatiei.

Votul care a asigurat vitalitatea regimului Iliescu era bazat pe câteva valori centrale, care făceau sistem în cadrul unui contract nescriș, care a funcționat nesmintit pînă de curînd: (1) reforma economică nu ar trebui să implică schimbare, ci numai „ameliorare”; (2) structurile statului socialist erau în sine bune, rea a fost numai denaturarea lor de către dictatura personală a lui Ceaușescu; (3) complexul lalta/Malta, potrivit căruia orice

politică externă trebuie să plece de la premisa că atât vecinii, cit și Occidentul ne vor răul și că, din acest motiv, e o nebulie să dorim o geopolitică diferită de cea „natural” orientată spre Est; (4) cadrele competente sunt cadrele formate pentru nevoile fostului Partid Comunist; (5) în fine, patriotismul implică în mod necesar o retorică naționalistă. Pe scurt, cele cinci valori care au determinat susținerea populară a regimului Iliescu au fost: „nu” schimbării economice, „nu” demontării statului socialist, „nu” ieșirii din logica unei geopolitici a Estului, „da” cadrelor fostului Partid Comunist, „da” naționalismului.

E foarte semnificativă distribuția negațiilor și afirmațiilor acestei table tacite de valori. Negațiile implicau o logică a stagnării și a conservării moștenirii comuniste și impuneau, datorită contextului internațional — de care chiar și mandarinii regimului Iliescu trebuiau să țină seama —, o politică a cosmetizării. În mod paradoxal, singurele două valori afirmative ale tablei de valori a regimului Iliescu nu reprezentau inovații, ci tot forme de stagnare: prima, sub pretextul păstrării competenței, asigură continuitatea elitei politice a fostului regim comunist; a doua, sub pretextul respectului pentru valorile naționale, salva continuitatea unui vechi procedeu al politicii românești dintotdeauna, acela de a legitima prin naționalism și retorică națională orice amănunt al politicii interne.

Dimpotrivă, votul de la 3 noiembrie sugerează o răsturnare atât a negațiilor, cit și a afirmațiilor tablei de valori care conferise sprijin popular regimului Iliescu. Noua tablă de valori a contractului cu cetățenii pare a conține un „da” spus schimbării economice, un „da” spus demontării statului moștenit de la comuniști, un „da” spus ieșirii din logica orientării spre Est, un „nu” spus oligarhiei formate din elita fostului regim comunist, în fine, un „nu” spus legitimării prin naționalism a strategiilor de politică internă. Ceea ce ar fi trebuit să se petreacă încă din 1990 s-a întîmplat acum: România a încetat să mai constituie o excepție negativă. Prin schimbarea tablei de valori a contractului cu alegătorii, drumul spre Europa este în fine liber, iar lichidarea succesiunii regimului Iliescu deschisă.

O victorie la 17 noiembrie este indispensabilă

Odată trecută euforia succesului, primul lucru care trebuie spus cu toată forța este că alegerile de la 3 noiembrie nu vor putea fi cîștigate în mod deplin decît printr-o victorie a lui Emil Constantinescu în turul doi al prezidențialelor. Dacă Ion Iliescu va cîștiga pentru a treia oară președinția, aspectul cel mai nociv nu va fi acela că o ilegalitate juridică (obținerea unui al treilea mandat) a putut fi legitimată prin vot popular, ci va ține de împrejurarea că Președintele, dacă va fi rău intenționat (fiind limpede că ipoteza unui Ion Iliescu bine intenționat este irațională), are la dispoziție suficiente mijloace (legale și ilegale) de a răsturna sensului votului de la 3 noiembrie. Deja, consilierul prezidențial Iosif Boda acoperă ubicuu și agitat toată mass media, proferînd impacient ideea că fără Ion Iliescu va fi haos și că PDSR rămîne totuși partidul cel

mai bine cîștigat. Pe scurt, ideea sugerată insidios este că o Romînie fără Ion Iliescu ar fi lipsită de viitor. Dimpotrivă, mult mai evidente sunt strategiile prin care realegerea lui Ion Iliescu i-ar putea invalida Romîniei tocmai acel viitor care este strîns legat de ieșirea din logica restaurației. Voi prezenta mai jos una din strategiile prin care realegerea lui Ion Iliescu ar face posibilă deturnarea completă a sensului voturilor de la 3 noiembrie, strategie sugerată de implicațiile subterane ale unora din declarațiile oamenilor din anturajul său.

Să presupunem că Ion Iliescu va cîștiga scrutinul din 17 noiembrie. În acest caz, potrivit Constituției, el va trebui să numească, din sinul partidului care a întrunit cel mai mare număr de voturi, un prim-ministru, pe care să-l însărcineze cu formarea guvernului. Radu Berceanu a observat deja că textul Constituției se referă la partide și nu la alianțe politice. CDR fiind nu un singur partid, ci o alianță de partide, Ion Iliescu se va putea folosi de acest subterfugiu pentru a trage concluzia că partidul cel mai bine situat, în ciuda tuturor aparențelor, este PDSR. În sprijinul speculației mele pot fi citate două afirmații. Adrian Năstase a declarat chiar în noaptea alegerilor că „PDSR rămîne cea mai importantă forță politică a țării” și că e de văzut „dacă CDR se va transforma într-un partid sau nu”, iar Ion Iliescu a apreciat rezultatele obținute de partidul său ca fiind „un succes” și a imaginat imediat posibilitatea unui „guvern de coaliție cu o orientare de centru, pentru că o conducere de centru-dreapta s-ar dovedi la fel de fragilă ca guvernarea actuală”. Lăsînd deoparte ineptia „fragilității” guvernului Văcăroiu, care, se știe, a stat la cîrma executivului — ferm, neabătut și în deplină liniște — timp de patru ani, acest tip de declarații presupun o strategie deloc spontană, asupra căreia suntem datori să ne interogăm. Care au fost motivele pentru care Ion Iliescu a propus imediat un guvern de coaliție, și anume unul de centru? Ce să însemne, în contextul acestei propuneri, „centrul”? Să ne amintim că CDR a fost constant caracterizată de Ion Iliescu ca fiind fie pur și simplu o coaliție de „dreapta”, fie una de centru-dreapta și că opinia dominantă în PDSR este aceea că PDSR reprezintă nu numai centrul de greutate al puterii, ci și centrul politic. Or, dacă PDSR este centrul politic, atunci înseamnă că Ion Iliescu are în vedere pentru viitor tot o guvernare PDSR, deoarece o guvernare de centru-dreapta, adică una condusă de CDR, i s-ar părea „instabilă”. Cum însă CDR împreună cu USD posedă

majoritatea în cele două Camere, te întrebăm cum ar fi totuși posibil ca Președintele să ignore evidența majorității? Ei bine, acest lucru este posibil, combinînd un abuz de interpretare cu o manipulare ilegală a dosarelor. Abuzul de interpretare. Dacă Ion Iliescu va adopta ideea, aparent justificată de Constituție, că primul-ministru trebuie să aparțină anume unui partid majoritar și nu unei coaliții majoritare, atunci el va putea decide că, în virtutea faptului că CDR și USD sunt coaliții de partide, anume PDSR trebuie să formeze guvernul. În mod sigur, vechea alianță cu PRM și PUNR va fi reactivată (vezi tînguirea lui Adrian Năstase privind scorul slab al foștilor aliați). Cu aceste extreme, guvernul de „centru” este pregătit. În plus, este posibil ca declarațiile unor lideri ai UDMR, făcute în timpul campaniei electorale, potrivit cărora UDMR nu ar exclude o eventuală colaborare cu PDSR, să fie acum puse în practică. Evident, un astfel de guvern ar rămîne totuși minoritar. Cu toate acestea, cred că guvernul astfel impus i se va putea inventa un sprijin parlamentar suficient. Ipoteza mea este că acest sprijin va fi unul ocult, niciodată acceptat de bunăvoie și, de aceea, impus. Cum anume? Prin șantaj. Manipularea dosarelor. Argumentul decisiv în raționamentul meu este atitudinea surprinzătoare pe care au adoptat-o suficient de mulți membri ai Opoziției față de chestiunea dosarelor de securitate. La momentul respectiv, aceștia au votat exact ca și cei direct interesați în îngroparea abuzurilor fostului regim comunist, adică pentru sustragerea arhivelor Securității controlului public. Ipoteza mea este că această atitudine se datorează unor fapte din trecutul personal care, dezvăluite, ar fi devenit o sursă de rușine publică. Este la fel de evident că, nemărturisite, aceste fapte sînt oricînd o perfectă sursă de șantaj. În măsura în care un număr semnificativ din membrii Opoziției ar fi șantajabili, și deoarece dosarele sînt în mod evident în puterea grupului din jurul lui Ion Iliescu, opinia acestuia privind o guvernare fără Opoziție în guvern, dar cu sprijinul ei silit în Parlament, nu mai apare ca o simplă fantezie, ci ca o posibilitate care, în ciuda caracterului ei pervers și nefiresc, rămîne totuși realistă.

Concluzia acestui exercițiu de strategie este că schimbarea reală nu va putea avea loc decît prin alegerea lui Emil Constantinescu la 17 noiembrie. Dacă va fi reales Ion Iliescu, fie lucrurile vor continua ca pînă acum (puțin probabil, căci logica răului este escaladarea răului), fie vor degenera (cel mai probabil) într-o dictatură personală.

Sun Tzu Arta războiului

Orice elev al Școlii Militare, orice student al Academiei de Poliție trebuie să aibă printre cursuri **Arta războiului**.

Orice manager, întreprinzător trebuie să aibă în diplomata **Arta războiului**.

Războiul a trecut din tranșee în marketing, în viața de zi cu zi.

Dumneavoastră sunteți soldații acestei lupte, citiți și aprofundați:

Arta războiului.

Pentru difuzare:

str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, București; Tel: 6175332
Comenzi: C.P. 22-285, București

RADU CĂLIN CRISTEA

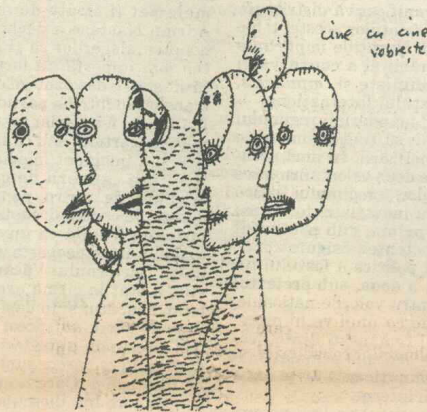
Presă internațională despre alegerile din România

Cu riscul de a greși foarte puțin, se poate spune că rezultatul scrutinului din 3 noiembrie a însemnat, pentru toate mediile de informare occidentale, primul eveniment profund pozitiv petrecut în România după decembrie '89. Incidental, comentarii stimulatoare, chiar favorabile României (aderarea la Parteneriatul pentru Pace sau, mai ales, încheierea tratatului cu Ungaria), apăraseră fixate într-un context rece, de suspiciune abia reținută. Alte momente, care, din perspectiva românească, ar fi impus poate un tratament special (de la vizita președintelui Iliescu la Casa Albă la zbererile diplomației românești de a convinge cancelariile pro-occidentale să agreeze ideea integrării noastre în NATO cu primul val), s-au stins în analize de complezență. Izbucnirile democratice ale Bucureștilui n-au putut penetra dincolo de impresia cvasi-generală că regimul Iliescu nu-și poate depăși limitele naturale - acelea ale unui comunism reformat care tinjește, cu îndoielnică onestitate, să intre în grațiile Occidentului. Mass-media occidentală au perceput România aproape exclusiv ca pe un spațiu nebulos, în care tendințele pro-occidentale se dezintegrează într-o atmosferă saturată de balcanism, de degradarea vieții cotidiene, de presiunea unei birocratii corupte, îndărătul căreia fosta nomenclatură comunistă alimenta ca cadre de nădejde pătura cea mai prosperă a „privatizaților”. Exceptând o perioadă foarte scurtă din preajma evenimentelor din decembrie '89, mass-media occidentale au interpretat cu predilecție evoluțiile din România în două registre. Primul - demoniacal, cu mineriade, puciuri, minoritari în pericol, rețele de infractori băgând groaza în Europa, epidemii etc. Al doilea - umanitar, cu orfani, bolnavi de SIDA, cerșetori, gropi, gunoarie ș.a.m.d. Imaginea României în străinătate a trecut inevitabil prin acest filtru mediatic în care repulsia și compasiunea alcătuiau o rețetă care, dacă nu se năștea din reflex, era inventată mecanic. România a interesat mass-media occidentale aproape exclusiv la modul minor. Un mod minor nu neapărat, deși preponderent, de senzație. România devenise o sursă generoasă de subiecte dramatice, de un interes politic mărunț, prin comparație cu deriva devastatoare a socialului. Patologia crizei sociale din România a sedus într-atât, încât ambasadorii ai regimului Iliescu în presa occidentală au ajuns să fie aurolacii, copiii suferind de SIDA, bătrînii uitați prin aziluri, prostituatele și mulți, foarte mulți handicapați. Tonul acestei viziuni ușor nevrotice l-a dat, cred, în primul rând, presa franceză, care a ținut probabil să se revanșeze pentru toate naivitățile dezbătute în timpul așa-zisului genocid din decembrie '89. Politicul românesc a sucombat sub acest strat al unui urit torențial revărsat spre Europa. Imaginea de ansamblu a scenei politice românești era aceea a unei puteri redutabile, bine antrenate în vechiul regim și controlînd cu autoritate un electorat de tip rural și defetist pînă la exasperare. Situație în care zbererile opoziției românești au rămas aproape imperceptibile, frizînd neputința și dînd adesea impresia că exprimau un soi de ofsaid metafizic: opoziția era considerată așadar nu lipsită de aplomb, dar mereu surprinsă în afara jocului. Cam astfel ne-au văzut mass-media occidentale în ultimii șapte ani. Atunci cînd n-a tăcut luni de zile sau cînd nu l-a confundat pe Corneliu Coposu cu Miron Cosma.

A doua despărțire de Ceaușescu

Am simțit nevoia acestui preambul tocmai pentru că, molipsindu-se parcă de sloganurile campaniei electorale de la București, și presa occidentală a simțit în ultimele zile o nevoie de schimbare. Față de România, firește. Revelația acestei alte României demonstrează, din păcate, cît de puțin ne-am făcut cunoscuți peste graniță. Cele mai importante publicații din lume și-au radicalizat evident discursul, iar spiritul multor comentarii reamintește zilele lui decembrie '89, cînd jurnaliști cu capul pe umeri descopereau, ca pe un miracol, că există și un alt fel de România. O

România care revine la normalitate aproape în aceeași manieră șocantă în care se scuturase de regimul Ceaușescu. „România a ales schimbarea. Pentru prima oară după căderea lui Ceaușescu din decembrie '89 guvernul nu va mai fi format din comuniștii reformatori ai Președintelui Iliescu” (Frankfurter Allgemeine Zeitung). „Sătui de corupție și de promisiuni neonorate, românii s-au descotorosit în sfîrșit de comuniștii vag reformați care s-au aflat la putere în ultimii șapte ani” (The Economist). „Ex-comuniștii lui Iliescu au fost înfrîți. România era singura dintre țările Europei de Est care nu a cunoscut încă o reală schimbare de putere după '89” (Corriere della Sera). „România este singura țară din Europa de Est unde fostii

Cine ce cine vorbește

comuniști s-au menținut fără întrerupere la putere după dispariția celor două blocuri antagoniste” (Le Monde). „La șapte ani după sfîrșitul dictaturii domnește și în România normalitatea democratică” (Tageszeitung). „Catastrofa electorală pentru ex-comuniștii aflați la guvernare în România!” (La Stampa). Foarte multe analize tranșează în alb și negru situația politică apărută în urma scrutinului din 3 noiembrie: de o parte este stînga ex-comunistă a lui Iliescu, care a pierdut, de cealaltă parte se află victoria netă a forțelor democratice. Tusele sînt uneori și mai aspre, d-l Iliescu fiind socotit un urmaș al lui Ceaușescu, un „ex” care s-a adaptat conjunctural la normele democrației. Iată un pasaj din ediția europeană a lui Wall Street Journal: „Pe parcursul campaniei sale electorale, Ion Iliescu i-a avertizat pe români că, dacă vor vota schimbarea, aceasta poate să ducă la dezordine. (...) Românii au demonstrat însă că tocmai asta doreau: să demoleze osificatele structuri socialiste. (...) Terorizat probabil de imaginea sfîrșitului subit și violent al fostului său șef, dictatorul comunist Nicolae Ceaușescu, d-l Iliescu a avut, ca principal obiectiv, asigurarea stabilității. Un fel îndeplinit, din păcate, pe pielea majorității românilor”. Nici The Economist nu se arată prea îngăduitor cu președintele Iliescu, pe care-l consideră „fostul slujbaş și apoi călău al lui Ceaușescu”. Un diagnostic apropiat și în Le Monde, care, într-un articol semnat de Christophe Chatelot, îl consideră pe d-l Iliescu „un fost șef comunist sub Ceaușescu, căzută în dizgrație înainte de a deveni reformator”.

Fetele schimbării

Deși se acceptă, în general, că „alegătorii (români, n.n.) au fost mai bine pregătiți acum pentru a face distincție între diferitele programe susținute în cursul campaniilor electorale” (am citat din International Herald Tribune), mai mulți observatori se arată convinși că „ideologiile nu au jucat un rol important în alegerile din România” (The Washington Post). De altfel, frunzărind presa

occidentală din ultimele zile, se poate constata o dificultate vădită de a localiza doctrinar opoziția ce preia puterea. Se face în mod ciudat abstracție de prezența USD în coaliția majoritară și la guvernare, astfel că doar presa maghiară, mai bine plasată geografic, se întreabă dacă nu cumva noul executiv va fi un „conglomerat doctrinar”. Analizii occidentali par să omită cu desăvîrșire atît că USD este o alianță social-democrată, de centru-stînga, cît și faptul că echipa d-lui Roman a guvernat timp de aproape doi ani, într-un context în care, o bună bucată de vreme, relația sa cu președintele Iliescu nu se arătase de fel contondentă. Frankfurter Allgemeine Zeitung vede în CDR o „orientare conservator-liberală”. Le Monde scrie despre „victoria relativă a partidelor de dreapta (în România și Bulgaria, n.n.)”. Un citat din Handelsblatt: „Dacă (socialiștii, n.n.) au noroc, își vor menține cel mult funcția prezidențială; dacă nu, atunci România va face întorsătura totală de dreapta, fiind eliberată de balastul socialist”. Un titlu cu albine din La Stampa: „La București se întoarce foaia: DA forțelor de centru-dreapta!”. Și tot acolo: „Noul guvern va avea o culoare radical diferită decît cea de dinainte”. „În alegerile din 3 noiembrie, polul de centru-dreapta a obținut victoria pe care o aștepta de la căderea lui Ceaușescu” (The Economist). Libération scrie despre „opoziția liberală condusă de Emil Constantinescu”. O medie a acestor diagnostice ar indica, deși cu o anume aproximație, că României i se pregătește o guvernare de centru-dreapta. Una, în orice caz, fără influențe de stînga. Ziaristii occidentali bîjbîie prin inefabilul doctrinelor politice din România. Electoratul a procedat ceva mai simplu, făcînd abstracție de ele.

Publicațiile occidentale consideră că au existat, în esență, două cauze care au determinat schimbarea formulei politice în România:

a. Există o unanimitate în opiniile privind dorința de evadare a electoratului din captivitatea stagnării, a reformelor lente și a sărăciei cronice care afectează cea mai mare parte a populației. Săptămînalul britanic The Economist: „Înfrîngerea partidului d-lui Iliescu a fost previzibilă. Guvernul a promis o economie socială de piață, care să-i protejeze pe săraci și să ridice nivelul de trai. În realitate, această grijă socială n-a existat, iar investitorii privați au fost ținuți la distanță. O pătură compusă din foști comuniști și din membri ai fostei Securități a reușit, în schimb, să facă avere. Guvernul a ezitat să accelereze procesul privatizării și să creeze un cadru juridic adecvat pentru stimularea investițiilor străine”. Într-o analiză a rezultatelor alegerilor din România și Bulgaria, Frankfurter Rundschau scrie că „electoratul (din cele două țări, n.n.) a provocat o amară înfrîngere stîngiștilor de la putere și nomenclaturii amatorilor de gheșefuri, care tergiversează sau chiar împiedică orice încercare de restructurare”. Tot alături de bulgari ne plasează și Libération: „La Sofia, ca și la București, ex-comuniștii aflați la putere au făcut o tranziție a pașilor mici, subvenționînd masiv din banul public giganții industriali socialiști de care refuză să se despartă. În ambele situații, din profiturile privatizării s-au înfruptat aproape exclusiv mafiele locale, alcătuite din membri ai partidului comunist și ai fostelor servicii secrete, în timp ce majoritatea cetățenilor zăcea în mizerie”.

b. Mai multe comentarii vorbesc despre un „sindrom al schimbării” caracteristic întregului bloc ex-sovietic. Se dă exemplul Bulgariei, unde dreapta liberală condusă de Petăr Stoiانوva a zdrobit forțele conservatoare revenite la putere în decembrie '94. Un alt exemplu este revenirea la putere, în Lituania, a democraților conduși de Landsbergis. Nevoia de alternață e socotită principalul motiv al înfrîngerii puțin așteptate a lui Walesa în fața ex-comunistului Kwasniewski. „Electoratul român nu a făcut decît să se alăture tendinței generale est-europene de a înlocui fostele guverne cu altele noi”, scrie International Herald Tribune. „România descoperă alternața”, titrează Le Figaro. „România alege alternața” - un titlu din Libération. Cu urechea mai puțin plecată la programe politice și mai mult la cei care s-au angajat să le pună bucate pe masă, electoratul român i-a „favorizat pe candidații care au promis să le asculte mesajul și să-i ajute să înțeleagă noile realități economice” (International Herald Tribune).

Codașii tranziției din Est au trecut clasa

„Cîndva se spunea că pe spatelul românilor se poate tăia lemne, pentru că ei suportă orice: infrastructura asiatică, mizeria balcanică, autocrația oficialităților și dictatura de orice culoare”, scrie cotidianul de stînga maghiar

Népszabadság. Există destule analize, mai ales în presa europeană, care privesc rezultatele alegerilor din România ca pe încă o miraculoasă probă că, totuși, mămăliga explodează. „Balcanii s-au apropiat de Europa”, scrie Süddeutsche Zeitung într-un articol entuziast despre alegerile din România și Bulgaria, ale căror popoare „au demonstrat că nu mai sînt dispuse să tolereze politica nomenclaturist-comunistă sub deghizare socialistă”. Într-o analiză simpatică, semnată în Le Monde de Nathalie Nougayrède, românii și bulgarii sînt „elevii cei răi ai tranziției din Est”. Autoarea încearcă să-și explice de ce s-au lăsat cele două țări atît de mult așteptate de Europa: „Persistența elitelor ex-comuniste ține de mai mulți factori, între care greutatea tradiției agricole (cu toate reflexele conservatoare pe care le presupune), lipsa, de multă vreme, a unei soluții alternative credibile (dezbinarea și slăbiciunea partidelor de dreapta), dar și convingerea, destul de fixă, a necesității unei tranziții dulci «la la roumaine» sau «la la bulgare»; în numele unui specific local, care ar interzice orice terapie economică de șoc”. Și citeva argumente istorice, în același text din Le Monde, ale defezării României și Bulgariei față de „elevii cei buni” ai grupului de la Vișegrad: „Bunții n-au făcut oare cu toții parte, în grade diferite, din Imperiul austro-ungar, deschis influențelor Europei occidentale, în timp ce «răii» fuseseră mult timp sub o dominație otomană, care i-a menținut într-un eu mediu prelungit?”.

Prognostic: șanse reduse lui Iliescu

Presa occidentală este de părere că saltul democratic al României e deja făcut, indiferent de rezultatul turului al doilea al alegerilor prezidențiale. Salutînd nașterea unei „democrații funcționale”, cotidianul conservator Magyar Nemzet afirmă că „poporul român a simțit pentru prima oară forța pe care i-o dă statul de drept”. Schimbarea va putea fi de bun augur pentru atingerea obiectivelor strategice ale României: „Alegătorii români au repudiat guvernul foștilor comuniști, întărind astfel perspectivele de consolidare a unei democrații stabile și de aderare mai rapidă la NATO” (The Washington Times). Sau, în Libération: „Bulgarii și românii au exprimat prin votul lor aceeași dorință de a intra cît mai repede în Europa, în NATO”, ceea ce înseamnă abundență și securitate”. E interesant de observat că, în destule locuri, se exprimă îndoiele că reprezentanții regimului Iliescu vor proceda la un transfer firesc al puterii. Tageszeitung îi critică sever pe „ex-comuniștii români (care) au luptat din răzputeri, făcînd uz de toate mijloacele, legale sau ilegale, pentru a se menține la putere”. Frankfurter Rundschau scrie că „pentru ambele state (România și Bulgaria, n.n.) se estimează că viitorul va fi dificil, date fiind luptele interne și îndărătnicia forțelor de stînga de a renunța de bunăvoie la putere”. „Contractul cu România” al CDR e tradus ca o înlesnire a investițiilor străine, cu un ritm mai alert al privatizării și cu reducerea intervenționismului statal în economie. Se așteaptă măsuri impopulare, despre care se bănuiește că electoratul CDR este avizat: „Nu este încă limpede ce va aduce cu sine guvernul Constantinescu. Toate grupările din CDR se declară pro-reformiste, rămîne de văzut însă dacă ele vor fi în stare să ia măsuri fiscale pe cît de dure, pe atît de inevitabile. Dincolo de toate însă, românii s-au arătat decîși să respingă opiul falsei stabilități și să mizeze totul pe cartea schimbării” (Wall Street Journal). Cît privește prognosticele pentru turul doi al prezidențialelor, cei mai mulți comentatori îi acordă șanse reduse d-lui Iliescu. La Repubblica, bunăoară, scrie despre „previzibilul apăs al lui Iliescu”. Pe ici pe colo, d-l Iliescu e creditat cu unele șanse, datorită „reflexului conservator al numărului mare al electorilor săi din mediul rural” (Le Monde). Finalul unei analize din The Economist: „Există destule speranțe. Democrația românească se fortifică. Economia de piață începe să se urmească din loc. Partidul d-lui Iliescu a acceptat ideea alternanței și s-a angajat să facă o opoziție pozitivă. O opoziție care, date fiind situația economică dezastruoasă și inflația galopantă, va avea în curînd suficiente lucruri de criticat”.

În concluzie, prin victoria în alegeri a opoziției democratice, România recucerește simpatia mediilor occidentale. Încurajările acestui rendez-vous, puțîn scontat totuși ca proporții, au șanse să nu fie trădate ca în decembrie '89, cînd România mai fusese o dată oaspetele de onoare al presei occidentale. Un oaspete ale cărui neașteptate ingratitudini par să fie răsucitate abia acum.

Notă. Publicațiile citate au apărut în intervalul 4-11 noiembrie.

SORIN ALEXANDRESCU

Un președinte bun la toate?

Declarația domnului Iliescu la conferința de presă din 6 noiembrie este și naivă și perfidă. Este, mai bine zis, perfidă, pentru că joacă iscusit cartea unui președinte poate naiv, dar om de treabă. O analiză a textului declarației lasă însă ușor să se vadă nu numai ce dorește să transmită candidatul Ion Iliescu, ci și ce ascunde sau deformează președintele Iliescu.

Domnia sa are dreptate în a afirma că a fost atacat în ultimii ani ca nici un alt candidat. Așa este, dar pe motivul că d-l Iliescu este președinte de 7 ani, care se vor împlini, dacă va fi reales – ceea ce sper din toate puterile că nu se va întîmpla –, pe 22 decembrie 1996. În acești ani dînsul a fost ales de două ori de către membrii FSN-ului și ai CPUN-ului ca președinte al acestora – și, deci, ca șef al statului – și de două ori, în 1990 și în 1992, de către cetățeni, formal, în funcția de președinte al statului.

Amuzant este că, în acest punct al textului, vorbele îi joacă un renghi d-lui Iliescu, căci, spune dînsul, „timp de șapte ani am dovedit că știu să acord respectul cuvenit fiecăruia dintre prieteni sau adversari”. Or, ce altă calitate a avut d-l Iliescu în acești șapte ani decît cea de președinte al țării, din care altă calitate putea el să acorde sau nu respectul respectiv? Și nu dă dreptate această scăpare de condei tocmai celor care l-au atacat, și nu contrazice ea, culmea, exact numărătoarea Curții Supreme, care nu ajunsese decît la doi? Of, domnilor consilieri electorali ai d-lui președinte: cum ați putut lăsa să treacă o asemenea scăpare, care ar fi făcut deliciu lui Freud, cel care vedea într-un asemenea lapsus linguae tocmai afirmarea (inconștientă) a ceea ce vorbitorul (conștient) neagă?

Ceea ce spune d-l Iliescu aici despre „respectul cuvenit” și, mai departe, despre rolul său, în trecut, de garant al stabilității și de mediere între „diverși actori de pe scena socială” este mai curînd o încercare (naivă?) de a construi o pozitivă imagine despre sine decît concluzia unei activități politice reale. Din multele contraexemple posibile, aș reaminti doar trei. Pe 27 septembrie 1991, d-l președinte semnează un comunicat scris cu Miron Cozma, care consfințește succesul celei de-a „patra mineriade” în a forța demisia guvernului Roman. Cu o zi înainte, minerii ocupaseră și clădirea Parlamentului. Au fost scoși de acolo nu de d-l președinte, ci de un lider al Opoziției, d-l Ion Rațiu. Nu trebuia „garantul stabilității” să apere și Guvernul, și Parlamentul? Nu a făcut-o. Astăzi, însă, cere sprijinul politic în al doilea tur de scrutin exact partizanilor premierului pe care l-a abandonat în 1991, d-l Petre Roman. Al doilea exemplu: Vadim Tudor. Acesta a atacat murdar, ani în șir, mai toate instituțiile țării, inclusiv armata, reușind performanța uluitoare de a forța schimbarea ministrului Spiroiu, pe 6 martie 1994, deși acesta era susținut de armată și guvern. Nu trebuia garantul stabilității să intervină? Nu a făcut-o. Mai bine zis, s-a intervenit contra lui Vadim Tudor numai în urma atacurilor lui la adresa președintelui, în septembrie 1995. Al treilea. A intervenit vreodată d-l Iliescu „între guvern, sindicate și patronat”, așa cum promite (abia) acum, de partea sindicatelor? Nu, totdeauna de partea Guvernului. De unde rezultă că „garanția stabilității” instituțiilor țării este selectivă și centrată pe interesul propriu de moment. De ce s-ar schimba ea după 7 ani?

Trec la fondul declarației. D-l Iliescu se declară de acord cu „coabitarea” cu un guvern al opoziției de pînă acum. El a fost un președinte „de sine

stătător” în timpul guvernului PDSR (dar cum așa? eu parcă știu de un guvern cvadripartit! un nou lapsus prezidențial?), tot el va fi un bun președinte și de acum încolo. Un președinte bun la toate. La toate guvernele. Ciudat, totuși, pentru că în tot restul declarației nu face decît să-i avertizeze pe alegători împotriva primejdiei reprezentate de CDR. (Sau poate nu tocmai așa ciudat: nu a „coabitat” d-l Iliescu, cel puțin 4 ani, el, emanația revoluției anticeaștiste – în fapt anticomuniste –, cu Vadim și Păunescu, cei care plîngeau pe față dispariția lui Ceaușescu?) Această primejdie e prezentată cu toate clișeele în campania sa și a PDSR-ului, de la alegerile din 1990 încoaice: restaurarea monarhiei, „retrocedarea marilor proprietăți”, anularea Legii caselor naționalizate, restricții contra foștilor membri PCR și epurarea administrației pe criterii politice. Nu contează că toate precizările posibile pe aceste teme au fost de mult aduse de d-l Constantinescu și de CDR, între altele, în „Proclamația de la Ruginoasa”, despre proprietatea rurală (5 septembrie), în renunțarea la orice referendum despre forma de guvernămînt (6 septembrie) și în apelul clar la reconcilierea de la Alba Iulia (9 septembrie). Contează doar repetiția la nesfîrșit a sloganului, a aceluiași – imposibil să nu-l recunoști – slogan de sorginte comunistă: „jos regele”, „jos moșierii”. Naiv, am zice, dacă nu ne-am da seama cît e de perfid. Pentru că singurul mesaj real al acestei declarații este apelul la frică, la frica de orice schimbare, adresat unor categorii precise: antimonarhiști, țărani, chiriașii, foștii membri PCR și actualii slujbași, adică electoratul tradițional al lui Iliescu din toate alegerile de pînă acum. „Stabilitatea” de care vorbește d-l Iliescu acestora le este garantată, nu instituțiilor, pe care am văzut că nu le-a garantat cînd au fost în primejdie. Perfidă este însă atunci și oferta de coabitare cu un partid, mai bine zis cu „grupuri radicale” ale acestuia – dar care să fie aceaste? –, care amenință păturile sociale sus numite. Căci, ne explică d-l Iliescu, coabitarea ar însemna veghea ca noul guvern „să ia măsuri raționale, care să nu genereze tensiuni sociale”. Cine decide în ce constă „raționalitatea” respectivă? Evident, d-l Iliescu. Cu alte cuvinte, dacă îl alegeți pe d-l Constantinescu, vă așteaptă asemenea tensiuni sociale, e însă vă apăr de ele și vă asigur „continuitatea”. D-l Iliescu propune, e drept, un pact social, dar nu acela pe care îl numește, ci un altul, doar sugerat: pactul de a nu schimba nimic din ceea ce e nu ar corespunde „raționalității noastre”. Aceasta e definită doar în termeni vagi (democrație, integrare în Europa). Căci nu este vorba în fond de întoarcerea lucrurilor în cele 5 domenii amintite mai sus – și d-l Constantinescu s-a angajat să nu le schimbe –, ci de orice alte schimbări.

Acesta este fondul problemei. „Garanția” d-lui Iliescu este că schimbările viitoare vor fi la fel de minimale, ca să spun așa, ca și cele de pînă acum. Or, nici economia, nici societatea românească nu mai pot trăi patru ani la fel ca pînă acum. Nevoia imperioasă a țării este SCHIMBAREA, nu semi-pasul pe loc. Nevoie este de oameni noi, care să garanteze aceste schimbări, înțelepte și bine judecate, evident, dar schimbări. Care schimbări, știm deja, deși d-l Iliescu omite să le numească: cele din „Contractul cu România”. Mulți oameni le-au și înțeles. Deie Domnul ca și restul să le înțeleagă. Depinde de această parte a votanților ca și ea să vadă perfidia declarației d-lui Iliescu, dincolo de așa-zisa ei naivitate. Depinde de eficiența opoziției unite, din aceste ultime zile, ca adevărul și dreptatea să revină integral în România.

Lingviștii – partizani ai ortografiei noi

În zilele de 25–28 octombrie s-a desfășurat la Iași și Chișinău cea de-a cincea Conferință Națională de Filologie „Limba română azi”, organizată de Societatea de Științe Filologice din România – Filiala Iași, Societatea „Limba noastră cea română” din Republica Moldova, Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași, Universitatea de Stat din Chișinău, Academia Română – Filiala Iași și Academia de Științe a Republicii Moldova. La conferință au susținut comunicări cercetători de la institutele de lingvistică din Iași și București, universitari din România și Republica Moldova, care au abordat probleme ce privesc statutul actual al limbii române, starea și condițiile funcționării ei reale în Republica Moldova, ca limbă modernă, de cultură, ca limbă de stat și ca limbă de comunicare.

O particularitate a acestei conferințe a constituit-o preocuparea constantă pentru stadiul actual al învățării limbii române în Republica Moldova, greutățile cu care profesorii de limbă română se confruntă în procesul predării limbii române în școlile basarabene. Comunicări în acest sens au fost prezentate de acad. prof. dr. **Anatol Ciobanu** (Chișinău): „Situația lingvistică din Moldova la ora actuală”; **Ion Buga** (Chișinău): „Din consecințele falsei teorii despre o «limbă moldovenească»”; **Valentina Butnaru** (președinta asociației „Limba noastră cea română” din Chișinău): „Aspecte sociologice ale activității profesorului de limba și literatura română din Basarabia”.

Conferința a consacrat o ședință specială analizei scrierii limbii române după punerea în aplicare a dispozițiilor Academiei Române, din 17 februarie 1993, dispoziții ce au impus revenirea la folosirea literei â în interiorul cuvintelor și la **suntem, sunteți în loc de sintem, sinteți** (scriere adoptată de Academie în 1953).

Au participat la aceste dezbateri: **Dumitru Irimia** (Facultatea de Litere a Universității „Al.I. Cuza”, Vasile Arvinte (Facultatea de Litere a Universității „Al.I. Cuza”), **Gabriela Pamfil** (Institutul de Filologie Română „Al. Philippide” din Iași), **Stelian Dumistrăcel** (Institutul „Al. Philippide”), **Mioara Avram** (Institutul de Lingvistică din București), profesori, cercetători și studenți. Opinia participanților a fost că o astfel de decizie, de schimbare a unor norme de scriere a limbii române, „*respinsă de cea mai mare parte a specialiștilor*”, a avut la bază considerente de ordin subiectiv și, adesea, politic. După părerea vorbitorilor, Academia ar fi făcut aprecieri inexacte asupra evoluției ortografiei românești de-a lungul timpului, lucru recunoscut de toți lingviștii și romaniștii români și străini – numele lui **Eugeniu Coșeriu** și **Alf Lombard** fiind des amintite în cadrul discuției. S-a mai amintit că decizia Academiei a fost luată fără ca specialiștii în domeniu să fie consultați, iar Ministerul Învățământului a adoptat ca o grabă suspectă recomandările Academiei, favorizând astfel „*instaurarea derutei și*

haosului în scrierea limbii române”. Concluziile acestei dezbateri vor face obiectul unei motiuni (semnată de cei prezenți) ce va fi înaintată Academiei Române. În motiune se face apel nu numai la Academie, dar și la Ministerul Învățământului, la filologii și profesorii din întreaga țară, pentru „*constituirea la Academia Română a cadrului și structurilor necesare pentru studierea problemelor scrierii corecte a limbii române, în vederea înaintării de propuneri privitoare la identificarea dificultăților reale ale ortografiei românești actuale*”.

Privitor la actuala situație din Republica Moldova în care, contrar oricărui adevăr recunoscut de specialiști, Constituția legitimează existența unei „limbi moldovenești”, Conferința a hotărât ca, după alegerile din Republica Moldova, ce vor avea loc la 17 noiembrie, să fie adresat un apel Președinției și Parlamentului Republicii Moldova pentru ca „*prin căi și mijloace proprii, instituționale, să se restabilească și prin legea fundamentală a statului adevărul, unanim recunoscut de știință, că limba vorbită de populația băștinașă din Republica Moldova este una și aceeași cu limba vorbită în România, expresie a identității și unității de neam a poporului român și, în consecință, art. 13 din Constituție să fie reformulat și legiferat în spiritul acestui adevăr: «Limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este limba română», iar art. 118 să fie pus în concordanță cu acesta*”.

IULIAN ANGHEL

Cititorii noștri mai pot găsi în librării cartea lui Virgil Nemoianu, **Arhipelag interior**, apărută la editura AMARCORD, din Timișoara. Volumul cuprinde eseuri memorialistice, amintiri ale scriitorului din anii petrecuți în România (1940–1975) și din cei petrecuți „dincolo”, departe de țară de care sufletește scriitorul nu s-a despărțit niciodată. Viața unui om, așa cum a fost ea, fără ștersături sau adăugiri, fără „infrumusețări” sau omisiuni. Ce poate câștiga sau ce poate pierde un om, departe de țară? Ce putem câștiga sau pierde refuzând compromisul? Virgil Nemoianu, un exemplu de verticalitate morală, își răspunde la aceste întrebări și deseori răspunde și pentru noi, cei care credem că ne putem „înnoi” uitându-ne trecutul. Trecutul nu poate fi uitat pentru că el este istorie, iar istoria noastră ne marchează prezentul mai mult decât ne-am dori noi să o recunoaștem.

Adevărul literar și artistic nr. 344

- 1956: Expoziția din Ungaria
- **Alexandru Tocilescu**: „Greșesc cei ce încearcă să facă spectacole asemănătoare cu ceea ce se dă pe post, la televizor”

- Caragialiana lui **Alexandru George**
- **Costache Olăreanu**: Titircă, Sotirescu et Co
- **George Cușnarencu**: Homo-Ex-Machina
- **Magda Mihăilescu**: „Eu sînt Adam...!”

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă anunță:

1. Oxford Colleges Hospitality Scheme Program

(în colaborare cu Consiliul Britanic)

Programul se adresează cadrelor universitare și cercetătorilor care doresc să studieze și să își completeze lucrările în bibliotecă din Oxford.

Durata studiilor este de o lună.

Solicitanții din domeniul economic, politic și sociologie pot opta fie pentru o perioadă de o lună, fie de trei luni.

Intervalul de desfășurare a burselor este între 1 aprilie 1997–31 martie 1998 (în funcție de disponibilitatea solicitantului bursei).

O foarte bună cunoaștere a limbii engleze este absolut necesară.

Termen limită de depunere a dosarelor este 12 decembrie 1996.

Pentru obținerea formularelor de înscriere și pentru informații suplimentare vă puteți adresa la sediile Fundației Soros.

2. Scholarships at Oxford University 1997/1998

(în colaborare cu Consiliul Britanic)

a) Burselor au o durată de nouă luni și se adresează celor care au absolvit un institut de învățământ superior în ultimii trei ani (promoțiile 94, 95, 96), ca și absolvenților din vara anului 1997. Burselor nu se finalizează printr-un titlu academic, avînd caracter de proiect de cercetare.

b) Burselor cu o durată de trei luni se adresează oficialilor (experți sau consultanți), din domeniul polițier public sau al reformei guvernamentale.

Candidații trebuie să cunoască foarte bine limba engleză și la 30 iunie 1998 să nu aibă mai mult de 30 de ani împliniți.

Termen limită de depunere a dosarelor: 15 ianuarie 1997.

Adresele filialelor Fundației Soros:

BUCUREȘTI: Calea Victoriei, nr. 155, bl. D1, sc. 7, et. 3; C.P. 22-196; Tel.: (01) 659.74.27, 659.13.21, 650.63.25; Fax: (01) 312.70.53.

CLUJ: Str. Tebei, nr. 21; Tel.: (064) 420.480; Fax: (064) 420.470.

TIMIȘOARA: Str. Semenici, nr. 10; Tel./Fax: (056) 199.960, 192.493.

IAȘI: Str. Moara de Foc, nr. 35, et. 7; Tel.: (032) 252.920, 252.922; Fax: (032) 252.926.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

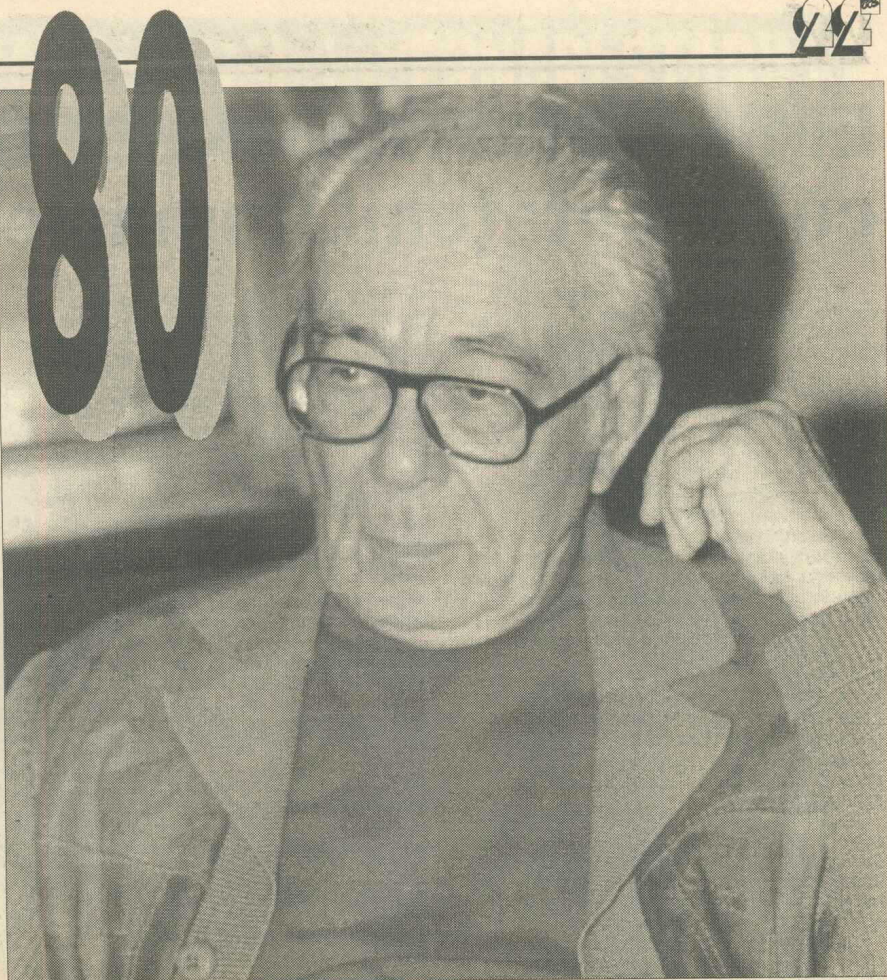
se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
(pentru dolari în contul 4024009230,
pentru mărci în contul 4024009231,
pentru franci francezi în contul 4024009235,
pentru lire sterline în contul 4024009232,
pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bancă, rugăm abonații cărora le stă în puțîn acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa	80 \$	40 \$	20 \$
occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
– Israel	60 \$	30 \$	15 \$
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.
Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

MIHAI ȘORA

Joi 7 noiembrie, sediul Grupului pentru Dialog Social a cunoscut o animație nemiștinată din ianuarie 1990. Era, fără îndoială, bucuria alegerilor câștigate de Opoziție. Era speranța că vom vedea foarte curînd sfîrșitul regimului Iliescu. Dar mai era ceva; în acest context special era serbat Mihai Șora, cel mai respectat și cel mai iubit membru al Grupului pentru Dialog Social. Erau de față Alexandru Paleologu, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Sorin Vieru, Mariana Celac, Gabriel Andreescu, Radu Filipescu, H.-R. Patapievici, Ana Șincai și încă mulți alții dintre cei ce vin la întîlnirile obișnuite din Calea Victoriei 120. Alexandru Paleologu și Ștefan Aug. Doinaș au vorbit îndelung despre tinerețea de spirit, profunzimea și discreția lui Mihai Șora. Din păcate, furați de atmosfera familială, n-am înregistrat aceste frumoase discursuri. Am înregistrat doar fraza de mulțumire a d-lui Mihai Șora și scurta alocuțiune a lui Andrei Pleșu. Textul meu este un fragment din volumul aflat în pregătire la editura Nemira, proiectat special pentru sărbătorirea lui Mihai Șora la 80 de ani. (G.A.)

Chipul Europei

Prima oară l-am întîlnit pe Mihai Șora după 20 august 1968 (intrarea tancurilor sovietice în Cehoslovacia), dată care, adunată la o alta, mai veche (4 noiembrie 1956, intrarea tancurilor sovietice în Ungaria), a marcat pentru generația mea sfîrșitul credinței în posibilitatea de schimbare a lumii noastre. În acei ani cînd lumina de pe scena politică românească (altă cîtă fusese) se stîngea treptat, mediul cultural era încă bogat, datorită unor personalități care în următorii ani aveau să aleagă exilul, devenind „europeni” sau „americani”. După 1971, mai ales, odată cu celebrele „Teze din iulie”, aduse de Ceaușescu din China maoistă, care vizau reînnoirea la stalinismul depășit (doar) în cultură, a urmat a doua mare pierdere de elite.

După prima mare pierdere, provocată de distrugerea programată a elitei politice și culturale interbelice în închisori și exil, la distanță de două decenii crescuse o generație nouă, ce păstra, prin efort și sacrificiu, în mare măsură, o scală de valori aproape identică, bazată în special pe orientarea pro-occidentală, prohibită la acea vreme. O generație nouă care s-a scindat, repede, însă, din păcate, mai mult de jumătate din ea scurgîndu-se treptat peste graniță, mai ales după data fatidică amintită mai sus (iulie 1971), prin plecări obținute cu mare dificultate. (...)

Spre sfîrșitul anilor '80, cînd nimeni nu bănuia cît de aproape este capătul tunelului întunecat reprezentat de societatea comunistă și cînd decimarea lumii literare prin exil și moarte se accelerase, exista printre noi o excepție resimțită ca luminoasă, respectată pentru opera culturală de o viață, dar și pentru spiritul de înaltă civilitate, pentru distincția fără egal (o spun cu toată răspunderea) cu care înnobila un cotidian tot mai degradat: „domnul Șora”. În făptura sa se întîlneau, armonios, „cei plecați” și „cei rămași”. Cercul său de prieteni, familia apropiată erau „dincolo”, el rămăsese „aici” și opțiunea sa era stimulativă și consolatoare.

Nu vreau să spun că cei ce au plecat nu trebuiau s-o facă, așa cum nu vreau să spun că cei ce au rămas au făcut-o din obediență și lașitate. Departe de mine asemenea gînd, eu însămi crescusem cu mitul realizării „dincolo”, avînd un asemenea fericit exemplu în familie. (...)

Pot în schimb să spun că atît supralicitarea „rezistenței prin cultură”, cît și negarea sa ironică îmi par egal de superficiale și nedrepte. Au fost cîțiva oameni a căror prezență a fost esențială însă, pentru ca aici, după căderea Cortinei de Fier, să nu găsești un pustiu, ci o disponibilitate de refacere, de reconstrucție.

Printre ei, Dinu Noica.

Printre ei, Mihai Șora.

Căuînd în memorie momentul după 1968, cînd l-am întîlnit prima oară, amintirile mi se înseninează. Pentru mine, dar probabil pentru mulți dintre cei ce au avut șansa să-l întîlnească, prezența sa a fost prețioasă.

Evident, nu l-am spus-o niciodată. Nu mi-am acordat răgazul să mi-o spun clar nici mie. Sînt sigură însă că întîlnirea cu „dînsul” (nu-mi vine să spun „el”, deși formele de politețe îmi par deseori convenționale) a îmbogățit viața multora dintre noi. Prin ce? Mi-ar plăcea să pot defini cîteva lucruri care mi-au părut rare, de la început, altfel de rare încît prezența sa, într-un birou comun, de serviciu, într-un cadru relativ banal, de editură, îmi părea la fel de uimitoare ca a unei făpturi venite din mitizata lume vestică, din mitizata lume interbelică și, în plus, dintr-o altă planetă, care nu cunoștea exterminări, uri și războaie.

Un „european”, dar nu dintre cei care cred că Europa trebuie adusă cu efort și încrîncenare, cu biciul, aici, ca pe un pat procustian, pe care să-l așezi pe Romanul-Caliban. Un european altfel de firesc, încît e jenant să mărturisești că-i dai în gînd acest nume. Un european în spiritul Europei toleranțe și cultivate, dar care a optat să aducă, plin de discreție, Europa aici. Un european, firește, plin de farmec.

L-am întîlnit la Editura Științifică și Enciclopedică, pedepsit pentru că editase în acea perioadă cînd se termina „deschiderea” și începea „strîngerea șurubului”. Fusese trimis de la o editură de elită la una provincială și scos din literatură ca editor neascultător și necanonic.

Totul s-a petrecut ca în teatrul clasic, unde se respectă unitatea de timp și de loc. De loc, în orice caz: era Calea Victoriei, între numărul 119 și 120.

La acel început al anilor '70, lucram, din întîmplare, la doar două case distanță de clădirea unde aveam să lucrez peste 20 de ani. La același etaj, după ce urcam tot o scară de lemn ca și cea care urcă acum spre redacția revistei „22”. Eram de vîrsta medie a celor ce umplu redacția „22” și, ca și lor, cei trecuți de 30 de ani mi se păreau bătrîni. Nu aveam sentimentul exact a ceea ce se petrece în lume, în țară, nu știam că am intrat deja în perioada implacabilă de „strîngere a șurubului”, „deschiderea” și „strîngerea șurubului” fiind două mișcări ritmice ale acelei societăți foarte închise, la fel de ritmice precum respirația și inspirația. Altfel doar că „deschiderea” dura totdeauna foarte puțin, iar „strîngerea șurubului” nu se mai termina niciodată. Pentru cei care, ca mine, trăiau o „viață paralelă”, res-

La serbarea din 7 noiembrie, MIHAI ȘORA le-a spus invitaților săi: „Vă mulțumesc că ați răspuns cu atîta prietenie la prietenia pe care v-o port fiecăruia în parte, nu numai tuturor împreună”.

Lipsa de orgoliu și generozitatea

Ceea ce m-a frapat întotdeauna, de cînd îl cunosc pe d-l Mihai Șora, este că nu l-am văzut niciodată avînd orgoliul de a fi ceea ce este. Eu nu spun că nu-l are, eu spun că nu l-am perceput. N-am perceput niciodată la d-l Șora orgoliul de a fi un mare gînditor, un mare gînditor răsăritean, orgoliul de a fi un spirit critic, la înălțimea lui Tommaso d'Aquino, pe care îl poate regîndi, resistemaliza, pune la locul lui. N-a simțit, cu alte cuvinte, niciodată dorința de a judeca. E forma cea mai creștinească a lipsei de orgoliu, după părerea mea: incapacitatea de a se pronunța tranșant, critic, față de alții. Aceasta nu înseamnă lipsă de discernămint, aceasta înseamnă o imensă generozitate. Lipsa de orgoliu și generozitatea, care l-au împiedicat toată viața să contemple ceea ce s-a petrecut în jurul lui, cu un surîs pe care noi, cei ce am stat în preajma dînsului din cînd în cînd, îl știm, asta este pentru mine esențial. N-a avut niciodată orgoliul de a avea dreptate și niciodată nu l-a judecat pe cei care n-aveau dreptate. E așa de rar lucrul acesta, încît vă rog, domnule Șora, să mai trăiți 80 de ani, ca să ne mai explicați cum se face!

ANDREI PLEȘU

pirînd doar prin „paiul culturii”, era un timp sufocant de monoton, marcat doar de datele evenimentelor personale. În rest, anii, deceniile treceau ca o apă, tot mai mlășoasă. O dată marcantă s-a înscris în memoria mea, momentul cînd ușa biroului etern s-a deschis și cultura europeană, epoca interbelică, relaxarea, libertatea, spiritul nonconformist și speranța au luat chipul domnului Șora. (...) Revoluția din decembrie 1989, numită azi „lovitură de stat”, mi-a înlocuit peste noapte reperele și obsesiile literare cu altele, pe care mi-ar fi greu să le numesc într-un cuvînt. (...) La Grupul pentru Dialog Social, unde l-am reîntîlnit, Europa a continuat să aibă, pentru mine, chipul domnului Șora.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

EMIL CONSTANTINESCU către cetățenii României

În primul rând, țin să vă mulțumesc tuturor celor care au votat pe 3 noiembrie.

Apoi, vreau să vă mulțumesc tuturor celor care au votat schimbarea și care au făcut posibilă victoria în alegeri a Convenției Democratice Române.

În al treilea rând, vreau să mulțumesc celor peste 3 milioane de cetățeni care mi-au acordat încrederea lor în primul tur. Este o onoare să vă reprezint în turul doi al alegerilor prezidențiale. Vă mulțumesc, de asemenea, tuturor celor care ați votat pentru partidele democratice din opoziția unită care acum mă susțin și pe care îi voi reprezenta în turul doi în calitate de candidat unic al forțelor democratice. Trebuie să cîștigăm împreună și această competiție pentru ca votul din 3 noiembrie să nu fie zadarnic.

Am trăit șapte ani sub regimul Iliescu. Tot ce ni s-a întâmplat în acești șapte ani, bune sau rele, sînt definite de acest regim. Din nefericire, mai mult rele s-au adunat în partea aceasta de lume. E nevoie să schimbăm cursul vieții noastre. Guvernul CDR-USD va face rapid schimbările care se impun numai dacă va fi sprijinit de un președinte care crede în schimbări.

Guvernul CDR-USD va porni toate proiectele ce vor îmbunătăți viața dumneavoastră numai dacă va avea alături un președinte care susține aceste proiecte. Guvernul CDR-USD va realiza reforma și va integra România în structurile euro-atlantice numai dacă va fi lăsat să lucreze.

Ion Iliescu nu vrea să lase guvernul CDR-USD să lucreze. Ion Iliescu susține de mai bine de un an că nu poate fi îndeplinit Contractul cu România. Ion Iliescu a anunțat clar că va controla guvernul nou creat și că acest guvern nu va rezista multă vreme. La nici trei zile de la victoria CDR în alegeri, Ion Iliescu dovedește că nici nu înțelege, nici nu vrea să accepte evidentă. La nici trei zile de la victoria în alegeri a CDR, Ion Iliescu încearcă din nou să-i învrăjbească între ei pe cetățenii acestei țări. Deși se proclamă un campion al reconcilierii, Ion Iliescu încearcă să instige românii împotriva

minorităților naționale, chirișii împotriva proprietarilor de case naționalizate, sătenii contra orașenilor. Aceasta este fața reconcilierii oferite de Ion Iliescu. Ură, manipulare, cuvinte otrăvite. Aceasta este politica pe care Ion Iliescu a dus-o și o va duce împotriva guvernului CDR-USD. De fapt, asistăm la ultima bătălie pe care o dă PDSR pentru a se menține în structurile puterii. Învins în alegerile locale, învins în alegerile parlamentare, respins de la guvernare, PDSR joacă prin Ion Iliescu ultima carte rămasă. Teul final al acestei manevre este blocarea tuturor programelor și a tuturor reformelor pe care guvernul CDR-USD dorește să le facă. Se urmărește provocarea unor mari dezordini în conducerea țării, oprirea oricăror procese reformatoare, scăderea dramatică a nivelului de trai al populației, provocarea de alegeri anticipate și aducerea la putere, într-un fel sau altul, a partidului domnului Văcăroiu.

Dacă voi fi ales președinte la 17 noiembrie, sprijinit de coaliția parlamentară CDR-USD voi asigura formarea guvernului în câteva zile. Această iarnă – care se anunță foarte grea și pentru trecerea căreia guvernul PDSR nu a făcut nici un fel de pregătire – trebuie să nu afecteze viața, și așa grea, a populației. Încă din primele zile ale lui decembrie vom trece la îndeplinirea programelor politico-economice comune ale CDR și USD și vom porni anul 1997 sub semnul înnoirii.

Sîntem aici, în fața dumneavoastră, ca să reparăm ce s-a stricat în acești ani și ca să continuăm, pe baze noi, constituirea României frumoase și bogate în care credem cu toții.

În același timp, sîntem aici, în fața dumneavoastră, ca să vă spunem că nu va exista răzbanare. Nu vor exista epurări pe criterii politice. Nimeni nu va avea de suferit în nici un fel pentru apartenența la vreun partid.

Încă din primele zile ale campaniei am afirmat că principalul meu țel este reconcilierea între români. Dacă va fi bine, ne va fi bine împreună. Dacă va fi rău, ne va fi rău tuturor. Voi fi, dacă mă veți alege, președintele reconcilierii

și înțelegerii. În timpul mandatului meu nu vor fi mineriade, lupte de stradă sau instigări la ură între cetățenii României. Țara aceasta a fost un model al toleranței, bunului-simț și al bucuriei vieții. Voi face toate eforturile posibile pentru a readuce zîmbetul și liniștea pe fețele românilor.

Dragi compatrioți, pe 3 noiembrie ați făcut un pas uriaș. Ați votat schimbarea majorității parlamentare. Ați dat țării un guvern de centru-dreapta salutat de toate mediile europene și euro-atlantice. Nu vă opriți aici! Avem majoritate parlamentară nouă, avem guvern nou. Este nevoie de un președinte nou!

Vă cer să-mi acordați dreptul de a munci din greu patru ani de zile, pentru ca România să aibă patru ani de viață mai bună.

Dacă mai este nevoie de sacrificii, nu populația trebuie să le facă, ci liderii politici. Eu cred că România merită o schimbare în bine. Eu știu că noi putem să o asigurăm!

7 noiembrie 1996; parafarea acordului între CDR și USD. Opoziția are un unic candidat pentru turul doi al prezidențialelor – EMIL CONSTANTINESCU

Consecvență principiilor sale și ținînd seama de întreaga sa activitate de implicare în viața societății românești în ultimii șapte ani, Liga Studenților consideră necesar să facă cunoscut punctul său de vedere în legătură cu actualul moment electoral.

Salutînd victoria în alegeri a Opoziției democratice (deși, din păcate, unii reprezentanți ai acesteia nu vor avea parlamentari în viitoarea legislatură), credem că în acest moment sînt îndeplinite aproape toate condițiile pentru ca în perioada imediat următoare să înceapă să devină realitate idealurile Pieței Universității: dreptate, democrație, cunoașterea adevărului. Trebuie, înainte de toate, să știm cine poartă răspunderea pentru morții din Decembrie '89. Trebuie să știm cine poartă răspunderea chemării minerilor în ianuarie, februarie, iunie '90 și septembrie '91. Trebuie să știm cine sînt tortionarii tinerilor din Piața Universității și cine sînt asasinii lui Andrei Frumușanu și ai Auricăi Crăiniceanu. Trebuie să știm cine a provocat evenimentele din martie '90 de la Târgu Mureș.

Pentru toate acestea, îndemnăm tot tineretul României să meargă la vot pe 17 noiembrie. Să meargă la vot pentru ca România să termine definitiv cu trecutul ei comunist. Să pună capăt regimului corupt care a condus țara în ultimii 7 ani. Să voteze împotriva exponentului acestui regim – Ion Iliescu – pentru ca în această țară să se producă, în sfîrșit, o schimbare politică.

**Liga Studenților
Universitatea din București
Președinte: Cristian Urse**

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncț); ANDREI CÔRNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); LIGIA CĂLIN (reporter); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUÇĂ (tehoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ȘTEFAN (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SĂTALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (contabil); IULIANA FLOREA (casier); ADRIANA BOBEICĂ (secretariat); IULIAN ȘTOIAN, LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVĂ (fotoreporter).
Responsabil de număr: IULIAN ANGHEL

Rubrici permanente: ȘERBAN ORESCU, TIA ȘERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, CRISTIAN PREDĂ, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), CEZAR BĂLTĂG (istoria religiiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), ERWIN KESSLER (cronică plastică), DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, ȘERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”.
Redacția și administrația: București,
Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76;
Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

**Manuscrisele nepublicate
nu se restituie**

ISSN-1220-5761